Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

INHOUD: Indische Tentoonstelling te Arnhem (I.T.A.) 11 Juni—28 Juli 1928. — Emigratie naar Suriname. De oeconomische zijde van het vraagstuk, door Dr. Th. Lens. — Een proef met Indische vruchten (met teekening). — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers, II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Amersfoort, II. Apeldoorn, III. 's-Gravenhage, IV. Haarlem, V. Nijmegen, VI. Utrecht. — Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 1 tot 8 Februari.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

OPLUISTERINGS-FONDS.

Leden van „Oost en West"!

Als extra opluistering voor de tentoonstelling besloot het Bestuur, zoo mogelijk, een 8 à 10-tal INLANDSCHE kunstnijverheidswerkers uit te laten komen om hen hun werk op Zijpendaal te laten demonstreeren.

Dank zij de vriendelijke bemiddeling van den Gouverneur van CELEBES, dan heer COUVREUR, en meer andere INDISCHE AUTORITEITEN is de kans op slagen van dit interessante plan vrijwel verzekerd.

Het Bestuur heeft evenwel de fondsen, benoodigd voor dit schitterend onderdeel, voor het grootste gedeelte, niet op het tentoonstellings-budget kunnen plaatsen.

Om deze reden is reeds geruimen tijd geleden een aanvang gemaakt met de vorming van een extra TENTOONSTELLINGS-OPLUISTERINGS-FONDS, uitsluitend bestemd voor bovenomschreven doel.

Reeds kwamen bedragen van f 1000.— maximum en f 50.— minimum bij ons binnen, doch tot op heden komen wij nog 3 à 4000 gld. te kort.

In het totaal zal er 12 à 13 mille voor dit doel benoodigd zijn.

Leden van „Oost en West", inden gij DAADWERKELIJK mede wilt helpen onze mooie plannen te doen slagen, zendt ons dan Uwe bijdrage voor dit opluisteringsfonds.

Secretariaat: Nieuwe Plein 52 te Arnhem.

Het behoeft nauwelijks te worden gezegd, dat het Hoofdbestuur van „O. en W." ook dit plan van harte toejuicht en hoopt dat het zal slagen; de gelegenheid om een aantal Indonesische kunstnijveren *aan het werk te zien*, mag eigenlijk niet ontbreken op eene *Indische* tentoonstelling.

We doen daarom een beroep op de leden, die daartoe in staat zijn, om het bestuur der afd. Arnhem te verblijden met een geldelijke bijdrage.

Emigratie naar Suriname.

door

DR. TH. LENS.

De oeconomische zijde van het vraagstuk.

In mijn artikelen van 5 Jan. en 2 Febr. l.l. in dit blad, heb ik nogmaals betoogd dat er geen bezwaar bestaat uit medisch oogpunt, tegen de vestiging van Nederlandsche landbouwers in de laagvlakte van Suriname.

Integendeel! de menschen zullen er gezonder en langer leven dan in Nederland. Waar in Suriname een overvloed van land beschikbaar blijft, zal er de gezinsvorming groot zijn. Dit feit is in alle jonge koloniën waargenomen, ook in tropisch Australië. Daar in Suriname pest en cholera onbekende ziekten zijn, is vrees voor verlies van menschenlevens door klimaatziekten onredelijk te noemen.

De heer Tj. Pyttersen noodigt bij zijn schrijven in de „Vragen des Tijds" (October 1927) tropenhygienisten uit, hun meening over dit vraagstuk te zeggen. De heer P. bedoelt daarmede hygienisten, die de geschiedenis der moderne tropische kolonisaties kennen, die in de tropen physiologische proefnemingen hebben gedaan of de resultaten kennen van de proeven van een Eykman, Balfour, Chamberlain e.a. Hij bedoelt geleerden die de verschillende tropenziekten ter plaatse hebben bestudeerd, haar oorzaak en verspreiding hebben nagegaan. Als voorbeeld ter ver-

H.H. Secretarissen der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

duidelijking van deze bedoeling noem ik de malaria, den grootsten vijand van den mensch in de tropen. Om deze ziekte goed te bestrijden was het noodig de verschillende anopheliden te hebben gedetermineerd, de soorten te hebben gevonden die het gevaarlijkste zijn als overbrengers van de malaria-tropica; de broedplaatsen der verschillende soorten te hebben ontdekt, te hebben nagegaan hoever ze kunnen vliegen, op welk uur van den dag ze steken, of ze ook bij dieren de ziekte kunnen veroorzaken en deze dieren tot gametendragers maken.

Een dergelijke kennis is ook noodig voor de in Suriname voorkomende ziekten, filiariasis, bilharzia en mijnwormen.

Prof. Sleeswijk, de hygienist uit Delft, die zelf bekent geen tropenhygienist te zijn, reageert in „de Telegraaf" van 16 November l.l. op het verzoek van den heer Pyttersen. In dit dagblad zegt Prof. Sleeswijk, die van Curaçao niets afwist, dat in de eeuwen van ons koloniaal bezit zich nog geen blanke nederzetting in de tropen gehandhaafd heeft en vergeet dat wij eerst sinds een kwart eeuw tropenziekten en tropenhygiëne kennen. Als een verregaande achterlijkheid van hygiënische toestanden in Suriname haalt hij verder aan dat er in Paramaribo nog geen rioleering of waterleiding is.

Tot geruststelling van Prof. Sleeswijk kan ik hierop antwoorden, dat de landbouwers, die zich aan de Cottica, de Saramacca of de Corantijn willen vestigen voor hun eigen rioleering en watervoorziening zullen zorgen.

Tropenartsen met wie ik dit vraagstuk besprak, waaronder twee tropenhygiënisten die Suriname kennen, zijn het met mij eens wat de biologische zijde betreft, doch maakten bezwaar tegen de economische mogelijkheid, om den lageren levensstandaard van concurreerende tropische rassen. Het is een algemeen bekende waarheid dat een ras met lagen levensstandaard een ras met hoogeren overvleugelt. Dit geldt niet alleen in de tropen, doch ook in onze luchtstreek. De Hollandsche boerenarbeider kan naar Amerika of Canada emigreeren omdat hij in 't weinig bevolkte land samen te werken heeft met arbeiders van een hoogen levensstandaard, die hoog loon genieten.

Hij kan dit niet naar Polen of Oost-Pruisen omdat de boerenarbeider daar met minder loon en kariger voedsel tevreden is.

Celebriteiten als Prof. Gregory of Dr. Gorgas pleiten ervoor weinig bevolkte tropengebieden, zooals het dal van den Congo of van den Amazone, door toepassing van hygiënische maatregelen, door het blanke ras te doen bevolken.

Het gepigmenteerde ras van dichtbevolkte tropenlanden beschut zich zelf tegen kolonisatie van blanken èn door zijn goedkoopere werkkracht èn door de verspreiding der ziekten waaraan het onderhevig is.

Praktisch gesproken is Suriname een onbevolkt tropenland. Ruim 100.000 inwoners wonen in een land dat zoo groot is als Java en Madoera samen.

Dat de Hollandsche landbouwer in Suriname een welvarend bestaan vinden kan, wil ik met de cijfers illustreeren van een proefkolonisatie welke op 't oogenblik in voorbereiding is.

De heer W. A. Drost, die als landbouwconsulent in Suriname een langjarigen en eervollen loopbaan achter zich heeft, zal de leiding dezer proef op zich nemen.

De kolonisten die op een op loozing gebracht terrein de tropenwoningen moeten vinden die in dit blad van 2 Febr. beschreven zijn, leggen zich toe op het kweeken van een exportproduct. Zij brengen om niet te lang op het interen van geldmiddelen te zijn aangewezen, een klein gedeelte van hun terrein in cultuur. Hierop kunnen zij eenig melkvee en kippen houden en voedselgewassen verbouwen.

Als exportproduct is malachra gecombineerd met maïs gekozen.

De mais rijpt in 100 dagen, de malachra in 6 tot 8 maanden. Deze producten geven den kolonist spoedig klinkende munt. Hoewel niet het meest winstgevend, zijn deze producten gekozen, omdat we de cultuur vast in de hand hebben. De malachra komt in Suriname overvloedig in 't wild voor, de oogsten zijn zeker, de vezel heeft niet van insecten te lijden.

Door den heer Drost zijn op de plantage „Goudmijn" proeven op vrij groote schaal genomen. Monsters van den vezel zijn door de Kon. Jute spinnerij en Weverij te Rijssen gunstig beoordeeld. De kwaliteit komt de 1e kwaliteit jute nabij en de firma is bereid de oogsten af te nemen tegen den prijs van de overeenkomstige kwaliteit jute uit Bengalen. Volgens den heer Drost is een Hollandsch landbouwersgezin in staat 16 akkers, d.i. 7,5 H.A. te bewerken. Voor een coöperatieve nederzetting van 20 gezinnen zou een polder noodig zijn van pl.m. 500 H.A., d.i. 3 maal 16 akkers per gezin (16 akkers beplant, 16 akkers in bewerking, 16 akkers braak). Bij matige opbrengst van den oogst en matige prijsnoteering zou de opbrengst zijn van malachra:

f 180.— per akker en voor de mais *f* 45.— per akker, is samen *f* 225.— per akker. Dit is voor een gezin *f* 3600.—, voor 20 gezinnen *f* 72.000.— per oogst. In twee jaren tijds kan drie maal worden geoogst, dank zij den wisselbouw.

De jaarlijksche bruto opbrengst bedraagt dus *f* 108.000.—. Rekenen we, wanneer de kostgronden klaar zijn, voor het levensonderhoud voor een gezin *f* 30.— per week dan is die berekening ruim genomen.

Voor inkoop van voedingsmiddelen, kleeding en onderhoud der huizen is zeer weinig noodig.

Het inkomen staat ongeveer gelijk met het tractement van een assistent op een Surinaamsche plantage (*f* 125.— 's maands).

Het jaarlijksche onderhoud voor één gezin is dus *f* 1560.— dat is voor 20 gezinnen *f* 31.200.—. Er blijft dus over voor afschrijving van kapitaal en rente, voor onderhoud van het landbouwgereedschap en voor het salaris van den leider *f* 76.800.—.

Gaan wij nu na het kapitaal wat zulk een coöperatie van gezinnen vraagt:

1e. de overtocht naar Suriname, hiervoor wil ik geen som uittrekken, omdat ik die bij benadering niet kan schatten. Regeering en Kolonie hebben gezorgd voor goedkoop transport van Javaansche werknemers naar Suriname. Het ligt mijns inziens in de rede om aan een coöperatie van Nederlandsche arbeiders de hand toe te steken en haar te helpen bij haar streven de Kolonie op te heffen en voor Nederlandsche emigratie te ontsluiten. Verder hebben emigratie-centrale en gemeenten emigranten voor Canada geholpen.

Waar dit land zijn poorten gesloten heeft voor gesubsidieerde emigranten, is het zaak de proef emigratie naar Suriname te steunen.

2e. Kapitaal voor het land der nederzetting is ook niet te bepalen.

Voor Javaansche en Britsch-Indische immigranten worden op zeer billijke voorwaarden gereed gemaakte nederzettingen uitgegeven. Gaarne zullen de Hollandsche landbouwers op de in Suriname geldende voorwaarden, een ingepolderde nederzetting aanvaarden. Ook met het oog op de toekomst van de Kolonie hebben onze landgenooten daarop meer recht dan de Javanen.

3e. Voor den bouw der huizen, die aanbesteed worden, mag ik hier geen cijfer geven.

4e. De aankoop van de machine voor het drogen der maïs, van de rekken voor het drogen der malachravezels, van den tractor en de andere landbouwgereedschappen worden op *f* 25.000.— geschat.

5e. De som die noodig zal zijn om de 20 gezinnen gedurende den eersten tijd van levensbehoeften te voorzien en voor onvoorziene uitgaven is *f* 20.000.—.

Men ziet hieruit dat het benoodigde kapitaal een ton gouds niet ver behoeft te overtreffen, indien voor passage en land den steun der regeering te verkrijgen is en dat emigranten binnen afzienbaren tijd hun verplichtingen voor dien steun kunnen inlossen en eigenaren worden van land en huis. Even winstgevend als van malachra kan de cultuur zijn van andere éénjarige gewassen; z. o. van katoen, men waarbij echter de bestrijding van insectenplagen nog niet in de hand heeft.

Cassave, die in Suriname een uitstekende kwaliteit van Tapioca levert.

Waar dit product in den allerlaatsten tijd groote aanwending vindt in de industrie (lakfabrieken in de V. S.) en de wereldproductie niet aan de vraag voldoen kan, is deze cultuur nog meer winstgevend dan de malachra.

Ananas, waarvan in Suriname reeds geschikte soorten voor export bestaan.

Met deze cultuur zal men eerst kunnen beginnen, wanneer de schepen der Kon. Stoomv.

voor vruchten geschikte koelruimten hebben ingericht.

Bij de éénjarige gewassen kan de Hollandsche kolonist de meest winstgevende meerjarige beginnen aan te planten. Z. o. koffie bij de malachra, citrussoorten bij de cassavesteelt.

Ik begrijp dat het moeilijk is voor het Departement van Koloniën om zich los te maken van den ouden sleur om kleurlingen in de Koloniën aan te wijzen voor lichamelijken arbeid, en de bekoring te ontgaan, die uitgaat van de studie van den Ondernemersraad, die bouwend op den invoer van Aziatische werkrachten, vooruitzicht opent Suriname op te heffen uit zijn staat van noodlijdende Kolonie.

Met den bloei der blanken kolonie's in tropisch Australië en Z.-Amerika voor oogen, zou het echter slecht gezien zijn een initiatief van emigranten uitgaande, niet op alle mogelijke wijzen te steunen. Deze proefkolonisatie zal een reclame voor zich zelf worden en tevens de smet uitwisschen van de proefkolonisatie van 1845.

RECTIFICATIE.

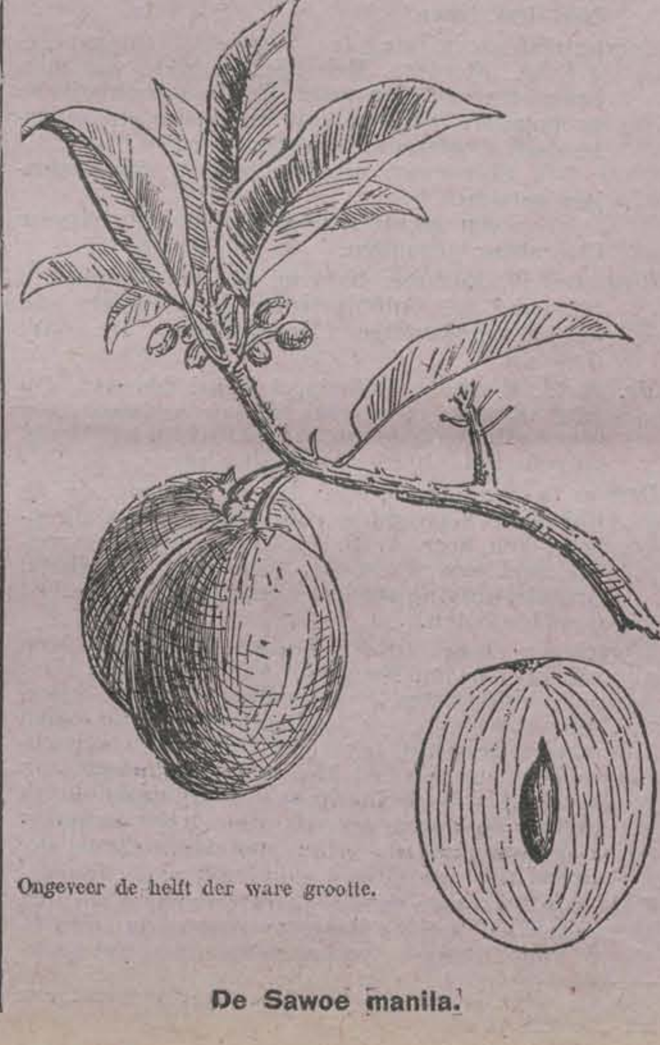
In het artikel van 2 Febr. l.l. staat op blz. 53, 1e kolom, 5e regel van boven: cementen *ober*, dit moet zijn: cementen *vloer*.

Een proef met Indische vruchten.

Naar aanleiding van berichten in de pers, dat de hier te lande aangevoerde Indische vruchten in hoofdzaak haar weg hebben gevonden naar het buitenland, deelde de directeur van het Marktwezen te Amsterdam mede, dat door samenwerking van de afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, den dienst van het Marktwezen en de Amsterdamsche Federatie van Vereenigingen van Aardappel-, Groenten- en Fruithandelaren, waarbij zoowel grossiers- als kleinhandelaren-vereenigingen zijn aangesloten, op kleine schaal een proef met genoemde vruchten zal worden genomen.

De bedoeling is na te gaan of bij het publiek belangstelling voor het Indische fruit bestaat. De proef zal genomen worden met de z.g. Sawoe manila.

Een bepaalde hoeveelheid dezer vruchten zal door verschillende groenten- en fruithandelaren onder eenigen van hun cliëntèle worden verdeeld, met het verzoek van hun bevinding mededeeling te willen doen.

Ongeveer de helft der ware grootte.

De Sawoe manila.

De Sawoe manila is een Indische vrucht, die voornamelijk op West-Java- geteeld, en hoofdzakelijk in na- en voorjaar geoogst wordt èn dus ongeveer van November tot April of Mei hier te lande kan worden aangevoerd.

De vrucht moet overlangs worden opengesneden; het vruchtvleesch kan dan met een lepeltje worden uitgeschept en genuttigd. Bij voldoend rijpe vruchten blijft dan slechts de dunne vruchthuid over.

In verband met het bovenstaande zal een circulaire worden uitgereikt, waarin vragen gesteld worden aangaande smaak en aroma en mogelijk verbruik van de vrucht gedurende den daarvoor bestemden tijd des jaars.

Uit de op de circulaire ingekomen antwoorden zal een samenvatting van het oordeel der verschillende gebruikers worden gemaakt.

* * *

In aansluiting bij het bovenstaande wenschen wij op te merken, dat het bij 't publiek, vooral in de centra, waar vele „Indisch-gasten" wonen, zeker niet aan belangstelling voor *goede* soorten Indisch fruit zal ontbreken, mits dat fruit in behoorlijk genietbaren toestand hier aankomt en niet tegen buitensporig hooge prijzen verkocht moet (?) worden.

Hier in Den Haag zijn reeds een paar maal Indische vruchten te koop aangeboden, in den laatsten tijd alleen mangga's en de hierboven genoemde Sawoe manila. De mangga's die wij gezien hebben, waren over het algemeen goed overgekomen, maar voor een groot deel nog onrijp en zonder veel smaak, ongeveer als een rauwe knolraap of zoo iets, zooals iedereen heeft kunnen constateeren, die weet hoe een goede mangga smaken moet. De prijs varieerde al naar grootte en soort van 20 tot 45 cents, plm. 3 tot 4 maal zooveel als men in Indië voor *onberispelijke* vruchten betaalt. Aangezien de groote soorten mangga minstens een pond wegen, zou die prijs voor Holland wel dragelijk zijn, als de waar maar goed was.

De Sawoe manila was aanwezig in 3 grootten, kostende van 10 tot 30 cents per stuk en verkeerde uiterlijk grootendeels in goede conditie. Van de laagst geprijsde waren de meeste echter zoo beurs en gegist en walgelijk van smaak, dat zelfs onze vierhandige neefjes ze met minachting zouden

weggeworpen hebben. Bij de overigen waren vele exemplaren nog hard en dan zijn ze ongenietbaar en wrang. Een goede soort Sawoe manila is een fijne vrucht, maar dan precies in den juisten graad van rijpheid. 't Lijkt ons zeer moeilijk om deze vrucht in een bevredigend percentage van de zending genietbaar in Holland te krijgen en b.v. met een lekker frisschen appel te doen wedijveren. De grootte van een flinke Sawoe is ongeveer die van een ganzenei.

Naar wij vernemen worden binnenkort weer andere Indische vruchten hier verwacht, o.a. de overheerlijke manggistan en de ramboetan. Blijkbaar doet men in Indië proeven met vele soorten, hetgeen de goede weg is om de het best blijvende te leeren kennen. Het wekt verwondering, waarom men nog geen pompelmoezen, de z.g. djeroek bali, heeft laten komen, aangezien het bekend is dat deze smakelijke, sappige vrucht, als een enorme sinaasappel, zich zeer goed lang laat bewaren. Men neemt ze soms wel buiten de koelkamer der boot met succes in kleine kratten van Indië naar Holland mede. Ook de djeroek keprok (grooter en fijner dan onze bekende mandarijn), serikaja en boeah nona hebben o.i. een goede kans, maar ... laat ons afwachten wat er nog komt!

Van Week tot Week.

Dinsdag 31 Januari tot Maandag 6 Februari.

Onderscheidingen. Bij Kon. besluit is bevorderd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau J. C. Koster, luit.-kol. der inf. van het N.-I. leger, met bepaling, dat het versiersel der Orde zal zijn met de zwaarden;

is benoemd tot officier in de Orde van Oranje Nassau H. A. Linckelaen Westenberg, assistent-resident te Serang, residentie Bantam der provincie West-Java.

Voordracht over Indië te Berlijn. Mr. Dr. M. W. G. Schumann, de vroegere voorzitter van den Volksraad in Ned.-Indië zal 16 Febr. te Berlijn een rede houden over de politiek tegenover de Inlanders in Ned.-Indië. De avond is georganiseerd door den Bond van Duitschers in het buitenland. Eerevoorzitter is onze gezant, mr. J. P. graaf van Limburg Stirum.

J. J. Hüpscher †. Op 69-jarigen leeftijd is te Renkum overleden de heer J. J. Hüpscher, gep. luitenant-kolonel bij de intendance van het Ned.-Ind. leger.

Communisten-centrale te Singapore. Singapore, 3 Febr. (Reuter). Men heeft ontdekt wat men beschouwt als den zetel der communistische propaganda, van waaruit Singapore en Nederlandsch Oost-Indië bewerkt wordt.

Vijf Chineezen, w.o. een vrouw, zijn gevangen genomen.

Er is een groote hoeveelheid bolsjewistische litteratuur gevonden.

Prof. Dr. W. Radsma. Batavia, 31 Jan. (Aneta).[1] Benoemd tot buitengewoon hoogleeraar aan de Geneeskundige Hoogeschool Dr. W. Radsma.

Mr. T. H. Walkate. Batavia, 1 Febr. (Aneta). Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend aan Mr. A. H. Walkate, vice-president bij het Hooggerechtshof. Onder dankbetuiging.

Drama in een gevangenis. In de gevangenis te Cheribon verwondde een Chinees den directeur, den heer A. B. Pietersen, levensgevaarlijk met een klewang; ook een opzichter, Aronds, ontving steekwonden; de Chinees werd doodgeschoten.

Vliegtuigen voor Indië. Fokker-bestelling. Men schrijft aan het Haagsche Aneta-kantoor: Voor de luchtdiensten Batavia-Bandoeng en Semarang-Soerabaja, die in September a.s. zullen worden geopend, heeft de N.V. Nederlandsch-Indische Luchtvaart M-., te 's-Gravenhage aan de N.V. Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker opdracht gegeven voor 4 driemotorige F. VII-vliegtuigen, welke voor dezen dienst bestemd zijn.

G. L. van Tubergen †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 84 jaar, overleden de heer G. L. van Tubergen, oud-secretaris van het vroegere gouvernement Sumatra's Westkust, rid der in de orde van Oranje-Nassau.

Door koelies vermoord. Medan, 31 Januari (Aneta). Dertig verwoede koelies van de on derneming Parna Bolon van de Handelsver eeniging Amsterdam hebben zich op den 23-jarigen assistent W. P. J. van Vessem ge worpen en dezen doodgeslagen. De oorzaak is zeer vermoedelijk, dat de jongeman den koe lies een standje had gegeven.

Hoogere examens. Leiden. Doctoraal examen In disch recht de hr. A. O. Tromp en J. Wenning — Economisch doctor. ex. Indologie de hr. M de Mey.

Wageningen. Landmeters-ex. koloniale rich ting de h.h. Th. Hemmes, J. van Houte, F. Ja mes, J. G. Janssen, J. Strick en J. J. A. Zelle — Koloniale boschbouw de h.h. G. N. Danhof W. N. Mijers, Z. Salverda en J. van Zijl d Jong.

L. J. Resner †. In den ouderdom van 54 jaar is t 's-Gravenhage overleden de heer L. J. Resner gep. officier der Inf. van het O.-I. leger.

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Van Geïllustreerde Tijdschriften, aan Indië gewijd.

Is het niet een eigenaardig verschijnsel, dat i Nederland aan tijdschriften, speciaal geïllustreerd uitsluitend aan Nederlandsch-Indië" gewijd, ge woonlijk geen lang leven beschoren is?

Waarschijnlijk zal dit te wijten zijn aan de we nige verspreidheid der Nederlandsche taal, hoofd zakelijk alleen gekend in ons kleine land, wa bovendien de algemeene belangstelling voor Ins linde — behalve misschien op het gebied der groo cultures — nog altijd zooveel te wenschen overla

Zoo lazen wij met groot leedwezen in de jongs Zondagsbladen het volgende bericht:

Het Weekblad „Indië" opgeheven.

Door de Rechtbank te Haarlem is uitgespro ken het faillissement der N.V. „Weekbla Indië."

In 1917 opgericht met speciale medewerkin van *prof. A. W. Nieuwenhuis*, hoogleeraar t Leiden, tevens commissaris, had de Vennoo schap ten doel de uitgave en exploitatie va een weekblad ter bevordering van de gemee schapsbelangen in het Koninkrijk der Nede landen tusschen Moederland en Koloniën.

Mede tot commissaris werden benoemd d heeren: *ir. B. M. A. Carp, ir. A. Stoop, G. Vonck, ir. T. F. A. Delprat.*

De firma *Joh. Enschedé en Zonen* werd b reid gevonden den druk van het weekblad o zich te nemen en door crediet-faciliteiten h blad over de eerste moeilijkheden heen helpen.

Niettegenstaande al deze gunstige antec denten heeft het blad steeds een kwijnend b staan geleden en bleek ten slotte zijn voor bestaan een onmogelijkheid.

Het is ten zeerste te betreuren, dat dit fraai g illustreerde tijdschrift, waaraan steeds door redact en uitgevers de grootste zorgen zijn besteed, 't na welijks tot een tienjarig bestaan heeft kunne brengen.

Zullen wij, Nederlanders, in deze ooit wijz worden?

Willen wij in gemoede den geestelijken ban tusschen Nederland en Indonesië versterken, da zal toch in de eerste plaats hier van noode zij daadwerkelijke, zich warm uitende belangstelli voor *alles*, wat ginds geschiedt. En dan zou zu een goed-uitgevoerd weekblad als dit „ter bevord ring van de gemeenschapsbelangen in het K ninkrijk der Nederlanden" vanzelf een ster levensvatbaarheid hebben.

Hiertegenover kan echter op een gunstig ve schijnsel gewezen worden: meer en meer worden tijdschriften, niet uitsluitend aan Indië gewi welke gemeenlijk een grootere verspreiding hebbe fraai geïllustreerde artikelen, Insulinde betreffend opgenomen. Zoo vindt men in het eerste numm — Januari 1928 — van het nieuwe tijdschrift *On Aarde*, een „studie" door *Tassilo Adam*, ethnogra der Ned.-Ind. Regeering b. d., over het Javaansch tooneel, de *Wajang Wong*.

Deze schrijver, die bijzonder goed bekend is m

de Vorstenlandsche hoven, begint met op te merken:

„De Europeesche kultuur, die zich met onweerstaanbare kracht over de geheele aarde verspreidt, verdringt helaas steeds meer de mooie, oude gebruiken, de kunst en het handwerk van zooveel vreemde volken. Wat eens het oerbezit van Afrika en Azië was, en wat thans, misschien meer dan ooit te voren, onze bewondering afdwingt — wijkt alles voor den vloed der minderwaardige Europeesche massa-artikelen. De levensomstandigheden van die vreemde volken zijn totaal veranderd. Kunstenaars noch arbeiders kunnen zóó werken als vroeger, omdat hun de begrippen: tijd en geld, opgedrongen zijn, en rust en geduld plaats moeten maken voor den strijd om het bestaan, voor het rusteloos zwoegen der blanken.

„Slechts hier en daar worden nog de oude kunst en industrie beoefend en het moet den vorsten van Midden-Java als een groote verdienste worden aangerekend, dat ze den van buiten komenden stortvloed weerstand bieden en ernstig en vastberaden er naar streven de oud-Javaansche kunstprodukten te behouden en voor zoover de inheemsche kunstnijverheid in verval was geraakt, haar weder te doen herleven."

Iedere kunstzinnige Nederlander, die dit leest en de daarbij gereproduceerde prachtfoto's beziet, zal onder oprechte bewondering voor de beschreven kunst-uitingen, het leedgevoel van den heer Tassilo Adam over de mingunstige verandering in de toestanden ginds moeten deelen, maar tegelijkertijd ook den drang in zich voelen opkomen om *met* de vorsten in Midden Java en *naast hen*, in de overige gebieden, het zijne bij te dragen om ginds de, sinds de Europeesche aanraking, in verval geraakte inheemsche kunstnijverheid in haar nationalen stijl te doen herleven, zij 't dan ook van zelfsprekend niet meer geheel in den traditioneelen vorm.

Over de prachtvolle *wajang-wong*-voorstellingen, welke in 1923 ter eere van het regeeringsjubileum en evenzoo voor het zilveren huwelijksfeest van H. M. Koningin Wilhelmina aan het hof door den Sultan van Djocdjakarta zijn vertoond, schrijft de heer *Tassilo Adam* o.m.:

„Welk een groote toewijding de voorbereidingen van zoo'n opvoering vragen, mogen de hier volgende getallen demonstreeren: De repetities duurden anderhalf jaar. Elken dag, behalve Vrijdags, moesten 350 personen zich oefenen. Bijna al de mannelijke familieleden van den Sultan, zelfs zijn broeders, hadden de opdracht mee te spelen. Vier dagen lang, van 's morgens zes tot 's avonds tien uur, duurden de voorstellingen. De kosten bedroegen ongeveer *f* 150.000.—, welke geheel uit het privé-vermogen van den vorst werden bestreden.

„De wajang-wong-voorstellingen worden niet gegeven voor een betalend publiek, zooals bij ons, maar alleen voor de door den vorst uitgenoodigde gasten. Voor de medewerkers is het een hooge onderscheiding. Zij genieten geen bezoldiging en oogsten geen applaus, maar slechts de erkentelijkheid van hun vorst.

„De Sultan verdeelt zelf de rollen en kiest, met veel zorg en inzicht, voor elke figuur uit het drama den geschikten acteur. En juist onder zijn naaste familie-leden bevinden zich eminente tooneelspelers en dansers.

„Evenals de rollen met de grootst mogelijke zorgvuldigheid verdeeld worden, spaart men ook aan de kostuums moeite noch kosten. Elk stuk wordt eerst door den regent *A. M. T. Djojodipoero* geteekend en in kleur gebracht, daarna door den Sultan persoonlijk beoordeeld.

„Van welk een volmaakte, hooge kunst, welk een fijnen smaak getuigden deze kostuums!

„In de werkplaatsen zag ik dagelijks een groot aantal kunstenaars aan het werk. Vrouwen batikten kostbare doeken. Mannen maakten leerwerk, dat ze met waren kunstzin sneden en beschilderden. Vooral het vervaardigen van dieren en andere decors, als: vorste- en gode-tronen, een bruidsbed, een kluis in het bosch, een gevangenis, was uitermate moeilijk, maar ten slotte werd alles op de meest volmaakte wijze afgewerkt."

Wel een bewijs hoe levend daar de kunst nog gebleven is. En zoo staat 't eigenlijk nog overal in den archipel. Het kunsthandwerk wacht alleen op hernieuwde aanmoediging van hooger hand.

Laat ons hopen, vooral ook in het belang der Indonesische kunst, dat er in dit nieuwe tijdschrift nog dikwijls dergelijke geïllustreerde artikels verschijnen zullen en dat ook het oudere, niet minder goed uitgevoerde, thans reeds twaalfjarige maandblad, „*Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw*", dat zich op dit gebied meermalen zoo bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt, nog een lang leven beschoren moge zijn. Wij koesteren hierop goede hoop, nu wij vernemen, dat de kunstzinnige oud-hoofdambtenaar van den Ind. Topografischen dienst, *J. W. Teillers*, de in de redactie opengevallen plaats van wijlen den oprichter, *Ed. Cuypers*, zal vervangen. De laatst uitgekomen aflevering van Januari j.l. opent met een mooie bijdrage van den heer *Th. van Erp*, onder den titel: „*Van een schoone Scherf en een verdwenen Lusthof op Bali*" een belangrijke episode verhalend van zijn studiereis, aan dit kunstrijke eiland gewijd. En daarop volgt een artikel van den heer *B. M. Goslings* over: *Een Batik van Djambi*, betreffende een zeldzaam stuk, onlangs aan het *Koloniaal Instituut* te Amsterdam geschonken door den heer *Tassilo Adams*, die het in 1920 in de Pasèmahlanden, Boven Palèmbang, had gekocht en het daaropvolgende jaar in de doesoen Tengah in Djambi een 25-tal inheemsche vrouwen bezig zag dergelijke doeken te batiken..

De heer *Goslings* vestigt er de aandacht op, hoe de heer *J. A. Loebèr Jr.* in zijne geschriften heeft vermeldt, dat er in het Museum voor Volkenkunde te Frankfort a. Main batiks en plangi's uit Palembang zijn, door den Directeur *Dr. B. Hagen* persoonlijk ginds gekocht, waarvan echter nimmer foto's zijn gemaakt, doch hoe daarentegen in het standaardwerk van *Dr. G. P. Rouffaer* en *Dr. H. H. Juynboll*: „*De Batikkunst*", staat, dat op Soematra het batiken nergens voorkomt: „Dat er te Palembang, waar sinds circa vijf eeuwen sterke Javaansche invloeden zich lieten gelden, enkele geïmmigreerde Javaansche vrouwen wel eens batikten, zegt nog niets daartegen; enz." Nu is onze vraag: zouden die thans in de doesoen Tengah batikende vrouwen niet de nakomelingen zijn van de vroeger geïmmigreerde Javaansche batiksters, door Rouffaer bedoeld?

De bevindingen van Loebèr mogen waar zijn: dat het batiken, als uitsparingsprocédé, overal in den Archipel en zelfs ver daarbuiten, beoefend wordt, een feit is: dat de batikkunst op Java en Madoera een hooge volmaking bereikt heeft, als nergens anders. De zich thans in het Koloniaal Instituut bevindende „Djambische batik" is een fraai werkstuk, dat van groote kunstvaardigheid getuigt. Hoewel de kleuren, blauw en bruin, aan de Vorstenlandsche herinneren, draagt het, vooral wat teekening betreft, geen Djocdja'sch of Solosch karakter, veeleer spreekt er Voor-Indische invloed uit.

Een Balineesch kunstenaar zou deze slendang, die er zich uitstekend toe leent, stellig dadelijk met *prada* (goud omlijsting der omtrekken) verrijken.

De heer Goslings eindigt zijn uitvoerig beschrijvend artikel met de woorden:

„Het ware zeer gewenscht, dat ter plaatse zelf nog nadere gegevens worden ingewonnen omtrent alles, wat de uitoefening dier kunst in het heden en, voor zoover nog na te gaan valt, ook in het verleden betreft, en om op grond hiervan na te speuren, of toch werkelijk vroeger ook in Palembang niet een heel eigen batikkunst heeft bestaan.

„Wij hopen daarom ten zeerste op steun bij hiertoe nog in het werk te stellen pogingen."

Deze woorden nemen wij hier over, opdat zij, ook in Indië allicht onder de belangstellende oogen van meerdere hulpvaardigen zullen vallen.

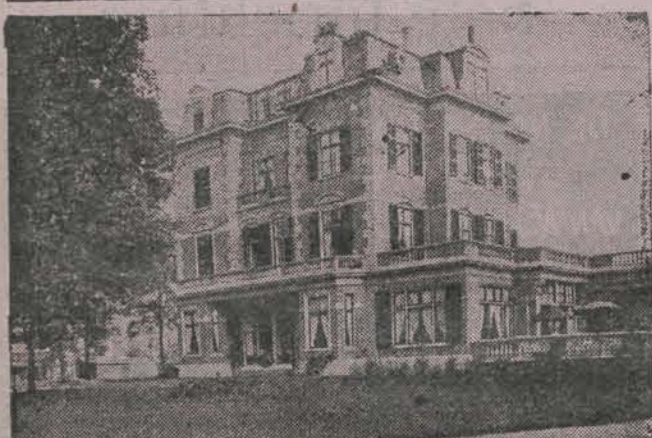
Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Bin Sa'oed.

Bin Sa'oed, Soeltan van Nedjd en Onderhoorigheden, heeft als organisator stellig groote verdiensten; hij heeft ook het lot der Mekka-gangers aanzienlijk verbeterd en het roofwezen vrijwel uitgeroeid, maar hij is er nog geenszins in geslaagd den toestand buiten het godsdienstig centrum in zijn rijk te consolideeren. Ernstige moeilijkheden begint hij binnen, zoowel als buiten zijn gebied op godsdienstig terrein te ondervinden. Zijn *panislamietische politiek* is als vrijwel mislukt te beschouwen. Een groot deel der Islamietische wereld blijkt het met de orthodoxe woestijnopvattingen van den tegenwoordigen heerscher niet eens te zijn.

En dat behoeft geen verwondering te wekken. Klimaat, levensomstandigheden, ras-eigenschappen, overgeleverde cultuur, tezamen hebben ze sterken invloed op de exegese van eenzelfden godsdienst; men behoeft alleen maar te vergelijken het materieele leven van een *Arabier* in de onafzienbare dorre woestijn en van een *Sumatraan* of *Javaan*, die in de tropische natuurweelde verkeert, om te begrijpen hoezeer het zieleleven van beiden uiteen zal loopen en dus ook de opvattingen van het geloof. Dit verschil — zoo vervolgt *De Sum. Post* (5/1) — groeit langzamerhand uit tot een geestelijk conflict, dat telkenjare met den hadj verscherpt moet worden. In verschillende landen, ook in *Ned.-Indië*, begint dan ook langzamerhand verzet te ontstaan tegen Bin Sa'oed, ofschoon hij in deze landen ook zeker zijn aanhangers heeft. Het staat dan ook te vreezen, dat niet alleen in het nabije Oosten, maar ook (en vooral) in het verdere Oosten, waaronder Ned.-Indië, onder de Mohammedaansche gemeenschap godsdiensttwisten zullen uitbreken, die een indirect gevolg zijn van de politieke overheersching van het godsdienstig centrum door een man, wiens geloofsopvatting een groot deel van de Maleisch-Javaansche bevolking o.a. stellig niet kan bevredigen.

Wij vestigen de aandacht op de artikelen van *prof. dr. C. Snouck Hurgronje* over *„De wereld van den Islam"* in *De Loc.* (22/12, blz. 1 en 4, 27/12 en 29/12) en op het verslag van *„Het congres van den Jong-Islamietenbond te Djokja"* in het *Soer. Hbl.* (27 en 28/12).

Een communist over Rusland.

De *Deli Crt.* (6/1) wijst op het verschijnsel in Rusland dat de *„communisten-idealisten"* uit de „Al-Russische Communistische Partij" gaan. Deze exodus neemt hoe langer hoe meer toe. Een naar 't buitenland uitgeweken communist schreef aan zijn gewezen partijgenooten dat een 7jarig verblijf in de partij hem tot de overtuiging heeft gebracht, dat hij zich *totaal vergist heeft* en dat de *leiders*, die voor het grootste gedeelte geen Russen zijn, zeer weinig denken aan het welzijn van het volk. Zij jagen hun eigen doeleinden na, die met de belangen van het Russische volk niets gemeen hebben. Het geheele Russische volk is gewapend geworden tegen zich-zelf. Het volk is nu tegen de partij, omdat het evenzoo bedrogen is. Met woorden werd voorspoed beloofd, maar inderdaad werd niets gegeven. *Slechts het evenwicht in armoede werd voor allen bereikt.* Het geheele volk lijdt armoede, zooals nog nimmer in Rusland geleden werd. Den *boeren* worden zware belastingen opgelegd; zij leven veel slechter dan vroeger. Ook de *arbeider* heeft het niet beter; de loonen zijn lager dan vroeger en het levensonderhoud is driemaal zoo duur. Indien de leiders voor het Russische volk zorgden, zouden zij geen *geld naar het buitenland sturen* om revoluties te steunen. Rusland is arm en verwoest.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (3/1 „Propaganda" van Henr. Roland Holst), de *Deli Crt.* (7/1 „Steun voor den Digoel") en het *Bat. Nwsbl.* (27 en 28/12 „Singapore"; 29/12 „China in wanorde"; 31/12 „De terreur in China"). In het *Soer. Hbl.* (24/12 „Geneefsche verrassingen") constateert „Villanus" dat *Genève veel nut* sticht, doordat het de groote mogendheden dwingt allerlei te doen voor het oordeel der wereld.

Overschatting?

In Europa is men maar al te zeer geneigd om de kracht van Oostersche bewegingen te overschatten (*Deli Crt.* 5/1 *„Onze Oostersche vraagstukken getoetst aan de ervaring in Britsch-Indië"*, *P. Staal*, oud consul-generaal te Calcutta). Men schijnt te veel aandacht te schenken aan de intellectueele ontwikkeling, die enkele Oosterlingen hebben verworven en er zich niet genoeg rekenschap van te geven, dat een zwaluw geen zomer maakt. De soms met Oosterschen hartstocht oplaaiende bewegingen kunnen in Europa een gevoel van groote onzekerheid teweeg brengen, terwijl zij in werkelijkheid niets anders dan stroovuren zijn. Wat is er overgebleven van onze vroegere zorgen over de hadji's in Ned.-Indië, over den opbloei van de Sarekat Islam ruim tien jaar geleden? Wat is er geworden van de non-co-operation-, de khadar-, de satyagraha- en de Akali-bewegingen in Britsch-Indië? Wat van de Hindu-Muslim Unity die in 1921 daar te lande zoo gevaarlijk leek? Wat van den dreigenden invloed, die scheen uit te gaan van Ghandi, van Mustapha Kemal, van Abd-el-Krim?

Zouden wij niet goed doen dit alles in gedacht te houden, vraagt schrijver. Veel gevaar ducht hij niet van de Inlandsche beweging, *als wij maar bewust zijn van onze eigen kracht.* Maar om ons Gezag zijn aanzien bij de massa te doen behouden zal het noodzakelijk zijn om uiterst ge streng op te treden tegen de werkelijke aanstichters. Schr. geeft een pleidooi om inzake de koloniale politiek zooveel mogelijk te handelen in overeenstemming met *Engeland*. Maar voor alles z men er op uit om de orde in onze koloniën on verzwakt te handhaven. Met een voortdringen de *Russen* zou de positie van Singapore onaangenaam kunnen worden en bij den Brit een verlange kunnen doen ontstaan naar dekking in de flank Petroleum en rubber zijn heden ten dage begeerenswaardige artikelen.

Het *Bat. Nwsbl.* (24 en 31/12) schrijft over „D Br.-Indische herzieningscommissie", het *Soe Hbl.* (30/12) over „Frankrijk in Marokko", *D Sum. Post* (2/1) over „Egypte", de *Deli Crt.* (4/1 over „Toestand en vooruitzichten in Ned.-Indië."

Congressen.

Het congres van het *Ned.-Ind. Onderwijzersgenootschap* werd den 27sten Dec. te Djokja geopend (*Soer. Hbl.* 28, 29 en 30/12 „Het N.I.O.G."). H afgeloopen jaar bracht een aangroei van meer da 200 nieuwe leden; het genootschap telt thans 14 leden. Alleen één krachtige, groote, allen omva tende vakvereeniging zal — volgens den he *Zur Kleinschmiede* — in staat zijn in de toekom de groote moeilijkheden uit den weg te ruime die den onderwijzers te wachten staan in den stri voor de *financieele positie* en in den strijd vo goed *neutraal onderwijs*. Zelden heeft het N.I.O. meer zorg gehad om de Hoofdbestuurszetels bez te krijgen en te houden dan in 1927. Medio 19 werd opgericht de Mulo-vereeniging met 130 lede hierdoor is de fakkel der tweedracht in het cor ontstoken. De B.B.L., het salarisbouwwerk v 1925, voert naar alle kanten in een slop, en als bouwwerk zal zijn weggebroken, kan misschi weer opnieuw met succes een flinke salaris-ac worden ingezet.

De Algemeene Vergadering verzocht het Hoo bestuur een brochure samen te stellen over *positie van den onderwijzer in Indië* en deze br chure toe te zenden aan het Informatiebureau Holland. Het voorstel werd met 27—14 stemm aangenomen, 6 blanco.

De Katholieke Onderwijzersbond (K.O.B.) ve gaderde te Weltevreden (*De Loc.* 30/12, blz. 2 De voorzitter memoreerde met dankbaarheid blijken van belangstelling van de geestelijkhe voor leven en streven der vereeniging. Wat betr een voorstel om er bij de Regeering op aan dringen ambtenaren toe te staan met een and maatschappij te reizen, indien zij op bepaal booten geen plaats kunnen krijgen, werd op merkt, dat „*Reiswezen*" altijd bereid is om in opzicht tegemoet te komen. (Zie het *Soer. Hbl.* 20 en 23 Dec. „Van Java naar Hongkong Japan", als voorbeeld van een andere toegesta reisroute).

Voorts verwijzen wij naar *De Loc.* (27/12, 4 „De Chineesche vrouw"; blz. 11 „Jong Chin zen"; blz. 12 „Jong Java-congres"; 30/12, blz. „Het kiesrecht", *R. Slamet;* blz. 38 „Het cong van Jong-Java").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Drainage.

Onder dit hoofd komt in de *Darmokondo* (B. O.) Solo, van 19 December 1927 een artikel voor waa de schrijver begint met uit te leggen wat het wo drainage beteekent. In figuurlijken zin — zegt hij beteekent het de natuurlijke rijkdommen van land verminderen. Indonesië bezit groote rijkdo men en deze moeten, volgens de vreemdelingen, w den aangewend in het belang van het algemeen. D plicht, de exploitatie van de rijkdommen, kan aan de Indonesiërs zelven worden toevertrou daarom hebben de vreemdelingen, voornamelijk Hollanders, die Indonesië als kolonie bezitten, ka talen verzameld om den bodem van het Indone sche land te exploiteeren en hebben zij verschill de ondernemingen van cultuur, mijnbouw, han enz. tot stand gebracht.

Aangezien het kapitaal om al die bedrijven mo lijk te maken en te onderhouden, van lieden bui

Indonesië afkomstig is, zullen de gemaakte winsten van zelf ook naar buiten Indonesië afvloeien.

Schrijver haalt dan nog eenige cijfers aan uit het „statistisch jaaroverzicht van Indonesië" in 1919, om aan te toonen met welke enorme kapitalen aan de exploitatie van Indonesië's bodem wordt gewerkt. Er wordt een winst van circa 500 millioen gulden per jaar gemaakt. Verder wordt verteld dat een groot gedeelte van de winst dienstbaar wordt gemaakt om het oorspronkelijke kapitaal te vergrooten. Geen wonder dan ook dat de koers der aandeelen van lichamen als de H. V. A. ver boven pari is.

Schrijver bespreekt dan of het wel mogelijk is dat die groote winsten in Indonesië blijven en het antwoord daarop is bevestigend. Waar Indonesië aan de bedevaart toch zeker niet minder dan 40 millioen gulden — als schrijver berekent — kan besteden, is het wel mogelijk dat het benoodigde kapitaal kan worden verkregen om de aandeelen over te nemen.

Indien een gezin dat in doorsnede gerekend wordt op 5 leden, per dag 1 cent op zijde legt, kan Indonesië in een jaar met zijn 50 millioen inwoners reeds 36 millioen gulden bij elkaar zamelen.

Met het aldus gevormde kapitaal kunnen aandeelen van bestaande ondernemingen worden aangekocht en nieuwe bedrijven worden geopend.

In een noot zegt de hoofdredacteur dat de zienswijze van den schrijver er een is van een deskundige, men zou kunnen zeggen dat het slechts theorie is, maar het is vooral voor de vooraanstaande volksmannen, het overwegen meer dan waard.

Naast de politieke moet ook de economische vrijmaking worden aangepakt. De hoofdredacteur vindt verder dat het thans de tijd is om daden te laten zien.

Koelieloonen.

Een ander schrijver bespreekt in de *Darmokondo* de argumenten van de Regeering waarop deze hare afwijzing baseert van het verzoek van het hoofdbestuur van Boedi Oetomo om het loon van den mannelijken koelie in Deli op 60 cent en van de vrouwelijke koelie op 50 cent te bepalen. Het heet dat de ingestelde commissie van onderzoek een minimumloon van *f* 0.42 reeds voldoende acht en dat die meening door de Regeering, na kennisneming van het advies van het kantoor van Arbeid, werd overgenomen.

Bij die overwegingen moeten mede in aanmerking zijn genomen de omstandigheden dat de D. P. V. en A. V. R. O. S. reeds toelagen aan hun koelies verstrekt hebben en dat het Arbeidskantoor steeds er op uit is gegevens te verzamelen die betrekking hebben op het loonstelsel in verband met den levensstandaard.

Schrijver concludeert daaruit dat de ondernemingen hand in hand gaan met de Regeering. Hij vraagt zich ernstig af of een inkomen van 42 cent reeds toereikend is voor het dagelijksch onderhoud en geeft een berekening waaruit blijkt dat het lang niet voldoende is. Reeds eerder werd door een afgevaardigde van Boedi Oetomo, afd. Medan, een volledige berekening gegeven welke aantoonde dat voor een normaal huishouden per dag ongeveer 67 cent noodig was. Daarom werd een loon gevraagd van 60 cent, daar men wist dat de ondernemingen door de stijging van den loonstandaard toch geen verlies zullen lijden.

Een koelie op Java verdient gemakkelijk 40 à 50 cent en op Sumatra, ver van zijn vaderland, zou hij maar 42 cent moeten verdienen.

Schrijver haalt een geval bij een gemeente aan, waarbij werd voorgesteld om het koelieloon van *f* 13.50 te brengen op *f* 15.— per maand, tegen welk voorstel het bezwaar werd gemaakt dat die verhooging niet noodig was omdat de koelies toch reeds tegen dat lage bedrag wilden werken.

Volgens schrijver blijkt ten duidelijkste de hardnekkigheid van het kapitalisme, waarmede de Regeering samenwerkt.

Hij geeft ook een voorbeeld van den zwaren arbeid der straatveegsters, die feitelijk den geheelen nacht werken voor slechts 25 cent. Dat de lieden het geringe loon aannemen, komt omdat zij toch wàt moeten hebben om van te leven, dus door den honger gedwongen.

Tegenover werknemers tot de sana-(Europeesche) groep behoorende, wordt anders opgetreden. Er zijn gevallen waarin het inkomen, waarmede een sollicitant accoord gaat, verhoogd wordt omdat men meent dat hij met dat inkomen niet zal kunnen rondkomen. „Het hemd is nader dan de rok", besluit schrijver.

Spionnage.

Een schrijver in het liberale blad *Bintang Timoer* te Weltevreden geeft een artikel waarin hij de wijze veroordeelt waarop de leiders in Indië worden bespionneerd door lieden die niet het minste verstand hebben van wat de bespionneerden over de politiek zeggen. Spionnagediensten zijn inderdaad noodig, doch daaraan behoort toch paal en perk gesteld te worden opdat de zaak niet vertroebeld wordt. Schrijver vertelt dan het geval van een Inlandsch lid van den Gemeenteraad te Tegal, die door zulk een spionnage van coöperator of samenwerker met de Regeering, non-coöperator is geworden. Dit lid, zegt schrijver, is nooit lid geweest van de een of andere politieke partij, kent geen enkel „isme" en is alleen secretaris van de Taman Siswoschool, die absoluut niet gevaarlijk of rood is. En nu wordt hij, op last van den Wd. Resident, door de recherche bespied, zoodat het dus niet te verwonderen is dat hij thans zulk een houding heeft aangenomen. Waar deze houding echter een gevolg is geweest van het huidige systeem der spionnagediensten, verdient het aanbeveling dat hierin de noodige verbetering wordt gebracht, opdat degenen die onschuldig zijn, niet gehinderd worden in het verrichten hunner werkzaamheden. Bovendien is het thans al de tijd om alles wat verouderd is uit te roeien, om plaats te maken voor wat in den huidigen tijdgeest past.

De verbanning van Dr. Tjipto.

Over de verbanning van Dr. Tjipto naar Banda zegt een schrijver in de *Bintang Timoer* van 16 December dat deze verbanning veel zwaarder is dan die naar de Boven-Digoel, en wel omdat deze laatste streek een toekomst heeft en de geest er dus bezigheid zal hebben. Maar Banda is een plaats van geen beteekenis en bevindt zich in het midden van de zee.

Wat betreft Dr. Tjipto zelf, deze is 't slachtoffer van de tijdsomstandigheden, want aanvankelijk was hij door het zien van de huidige politiek van den Landvoogd een coöperator, doch is — als gevolg van de tegenwerkingen die hij toen ondervond — plotseling een tegenstander van de coöperatie geworden. Steller van het artikel, hoofd-redacteur van de *Bintang Timoer*, is zelf lid geweest van het Kiescomité te Batavia en weet dat, niettegenstaande de Alg. Studieclub te Bandoeng geen toestemming wilde geven tot het zitting nemen van Dr. Tjipto in den Volksraad, deze toch verklaarde er van overtuigd te zijn dat er inderdaad reden bestond om met de huidige Regeering samen te werken. Maar, zooals met Dr. Soetomo het geval is geweeest, was het ook met Tjipto, waardoor hij genoodzaakt werd de aan de Regeering uitgestoken hand terug te trekken. Dit is, gelijk de heer Jahja in den Volksraad verklaarde, het resultaat van de reactie, die de toenadering tusschen de Regeering en de volksleiders belemmerde.

En moet Dr. Tjipto nu naar Banda worden „gedigoeld"? Dit is wel te begrijpen van de Regeering, want zij had in dit geval niet anders kunnen doen, doch — vraagt schrijver — zal deze verbanning wel goed doen aan de Regeeringspolitiek ten opzichte van de volksbeweging? Schrijver wijst dan op de verbanningen van Sneevliet, Semaoen, Tan Malakka, Darsono en Hadji Misbach, waardoor de volksbeweging niet kalmer is geworden, integendeel veel heftiger. En zoo was het ook het geval met de nationale beweging in Egypte toen Zaghloel Pasja werd verbannen. In dit geval kunen wij Tjipto wel niet vergelijken met Zaghloel Pasja, doch men kan er de leering uit trekken, dat een verbanning groote gevolgen kan hebben.

Schrijver zegt te hopen dat de volksbeweging door deze verbanning van Dr. Tjipto er in de toekomst op verbeteren zal.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Uitgaven van het Kon. Bat. Genootschap van K. en W.

Spraakkunst der Jamdeensche taal, door P. Drabbe, R. K. Missionaris op Tanimbar. (Verhandelingen, deel 47, 2e stuk).

Het dialect van Banjoemas, inzonderheid zooals dit in de Regentschappen Poerbolinggo en Poerwokerto gesproken wordt, door Dr. B. J. Esser (Verhandelingen, deel 48, 1e stuk).

Oudheidkundig Verslag 1926, derde en vierde kwartaal. Behalve hetgeen hierin wordt medegedeeld in verband met de verrichtingen van den Oudheidkundigen Dienst over genoemde kwartalen, bevat het verslag een drietal opstellen, als

Van onze Adverteerders

Fa. Eykensluyters & Tromp.

—o—

Gaarne willen wij de aandacht van onze lezers vestigen op de *fa. Eykensluyters & Tromp, Korte Vijverberg 1* (hoek Plein), *Den Haag.*

Deze firma heeft o.a. een afdeeling „Passage", „Reisbureau", „Assurantie" en „Expeditie".

Fa. Eykensluyters & Tromp, zelf lid onzer Vereeniging, kan aan haar mede-leden o.a. de navolgende voordeelen aanbieden:

Ia. Passage naar de Oost per Norddeutsche Lloyd (via Singapore), Hamburg Amerika Linie (via Singapore) en Deutsch-Australische Dampfschiffsges. (direct). Deze maatschappijen behooren tot de grootste reederijen ter wereld, beschikken over een uitgebreide eerste klas vloot, de inrichting der schepen en de bediening aan boord is uitstekend, terwijl de passageprijzen uitermate laag zijn.

Voor het traject Rotterdam—Batavia betaalt men bij de Nordd. L., met de luxe passagiersschepen: Saarbrücken (9429 tons), Coblenz (9449 tons), Trier (9415 tons), Fulda (9492 tons), Derflinger (9162 tons), York (8976 tons) in de eerste klas 920 gulden, in de tweede klas 500 gulden. Per vrachtboot van deze lijn betaalt men 780 gulden.

Voor hetzelfde traject betaalt men bij de Hamburg-Am. L. met de luxe passagiersschepen Oldenburg (8550 tons), Ramses (8000 tons), Vogtland (7100 tons), Saarland (6850 tons), Carl Legien (5700 tons), Emiel Kipdorp (5700 tons), Adolf von Bayer (5700 tons), Albert Vögler (5700 tons) in de eerste klasse 900 gulden; tweede klasse kent deze maatschappij niet. Per vrachtboot van deze lijn betaalt men 780 gulden.

Tenslotte betaalt men voor hetzelfde traject bij de D. A. D. G. met de luxe passagiersschepen Karnak (7200 tons), Duisburg (6550 tons) en Cassel (6050 tons) 740 gulden; deze booten kennen slechts 1 klasse.

Ib. Naar de West geven wij passage per K. N. S. M. (Paramaribo en Curaçao), als agenten dezer lijn.

Ic. Voor de in Holland wonende of naar Holland komende leden is het nog van belang te weten, dat wij agenten zijn van een groot aantal lijnen, waaronder wij noemen: Holland-Amerika Lijn, Koninklijke Hollandsche Lloyd, Batavierlijn, Union Castle Line, Royal Mail Steam Packet Comp., Woermann Linie, Hollandsche Stoombootmaatschappij, Holland Afrika Lijn, enz., zoodat wij gerust kunnen zeggen, dat wij naar alle plaatsen ter wereld met prima lijnen scheepspassage kunnen boeken. Niet onvermeld blijve, dat wij tevens officieele agenten zijn van de K. L. M. en dus ook luchtpassage kunnen verstrekken.

II. Wat onze afdeeling reisbureau betreft is het een bekend feit, dat vele leden alvorens te Rotterdam, Amsterdam, Genua of Marseille aan boord te gaan, of wel terugkomende vanaf Holland, Genua, Marseille een mooie reis willen maken of wel in een mooie gezonde streek eenigen tijd willen verblijven, dan wel een bezoek willen brengen aan de groote steden als Parijs, Weenen, enz. Wij organiseeren privé- en gezelschapsreizen, bespreken hotels, treinreizen, sight-seeings, enz., zoodat het reizen een werkelijk genot wordt. Wij geven dienaangaande aan onze mede-leden gaarne gratis adviezen, maken reisontwerpen, kostenbegrooting, enz.

III. Onze assurantie-afdeeling is in staat, mede door hare directe verbindingen met de Rotterdamsche, Amsterdamsche en Londensche beurzen, alle verzekeringen te sluiten bij prima concerns, op ruime voorwaarden en tegen uitermate concurreerende premiën. Voor onze medeleden wordt speciaal vermeld reisbagageverzekering, reisongevallenverz., Noodhavenverzekering, Levensverzekering, brand-, transport- en inbraakverzekering en voor eigenaars van onroerende goederen in onze koloniën de gecombineerde verzekering tegen risico van brand, explosie, bliksemslag.

Instituut voor Paraffine Therapie.

—o—

Eenigen tijd geleden heeft zich in de *Javastraat 78, Den Haag*, een *instituut voor Paraffine Therapie* gevestigd, filiaal van het Consortium voor Paraffine-therapie te Berlijn. Wij hebben een bezoek aan deze inrichting gebracht onder geleide van de directrice Mej. C. Malmedie.

Naar aanleiding van dit bezoek willen wij gaarne de aandacht van onze lezers op het navolgende vestigen.

De paraffine-therapie is reeds oud en van Franschen oorsprong. Indien wij ons juist herinneren gebruikten bij gebrek aan verbandstof de Franschen in den Balkanoorlog paraffine voor het bedekken en verzorgen der wonden. Bij leger en marine in Frankrijk is de paraffine-methode dan ook officieel ingevoerd.

Dr. Ir. Kurt Sachtleken te Berlijn verbeterde het procede-vakgeheim, en voerde met groot succes de Therapie in Duitschland in.

Ook in ons land zijn reeds vele doctoren voor de nieuwe warmtebehandeling gewonnen. Zij dankt haar ontstaan aan de eigenschap, dat de vloeibare paraffine van een bepaalde samenstelling ook bij 55° C. en 80° C. geen verbrandingsverschijnselen van de huid veroorzaakt. Dompelt men de hand in de gesmolten paraffine van 55° C. dan verkrijgt men het gevoel van lauw water; pas bij 70° voelt men flinke hitte.

Bij inwikkeling met dit mengsel kan men dus aan het lichaam, plaatselijk en in zijn geheel, zeer sterke warmte toevoegen zonder verbranding te veroorzaken. Ook hebben de onderzoekingen aangetoond, dat een dergelijke behandeling zelfs bij hartlijders kan worden toegepast.

Het instituut is keurig en hygiënisch ingericht. Voor nadere bijzonderheden verwijzen wij naar de annonce, welke in [illegible] blad wordt geplaatst.

bijlagen er aan toegevoegd, n.l.: Bijdrage tot de chronologie van het Neolithicum in Zuid-Oost-Azië, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Report on cave exavations in Perak, by Dr. P. V. van Stein Callenfels and I. H. N. Evans (met afb.). — Bericht over enkele oudheden in Oost Java, bij Wallace, door Dr. W. F. Stutterheim.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Febr.-afl., interessant zoowel wat betreft tekst als illustreering, opent met een artikel van den hr. Th. van Erp over een door hem op Bali aangetroffen poort eener na de geduchte aardbeving van 1917 verwoeste en thans weder opgebouwde poera, welke ingang een zonderlinge imitatie bleek te zijn van een Boroboedoer-poort. — De h. Tassilo Adam, voormalig ethnograaf der N.-I. Regeering, geeft bijzonderheden over de plaats waar de vorsten van Solo en Jogja en hunne familieleden worden ter aarde besteld. — Onder het opschrift: „Een portret van Chinnery", vertelt J. de Loos-Haaxman o.m. de geschiedenis van het in het paleis van den Gouv.-Generaal te Rijswijk opgehangen portret van Lord Minto, die tijdens het Engelsche tusschenbestuur Gouv.-Generaal was. — Prof. Dr. N. J. Krom vestigt de aandacht op eenige muziek- en danstafereelen, afgebeeld op basreliefs van den Boroboedoer, daarmede een onderwerp aanroerende hetwelk tegenwoordig zoo zeer in het teeken der belangstelling staat. — Overigens bevat deze afl. nog eenige boekbesprekiingen, benevens een portret van den onlangs overleden Raden Mas Ario Soerjopoetro, vooral bekend wegens zijn baanbrekende studiën op het gebied der Javaansche muziek.

Missie en Zending.

Annalen Missiehuis Tilburg. Febr. '28. Naar het hartje van Nieuw-Guinea, door N. Verhoeven (slot). M. ill. — Zilveren Professiefeest van Mgr. W. Panis, Apost. Prefect van Celebes.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Jan. '28. Verkenningstocht naar West-Nieuw-Guinea ter voorbereiding van eene eventueel op te richten R. K. Missie-Statie door Dr. M. Neyens. — Een zendeling-geneesheer in Oost-Indië (n.l. C. J. Fr. le Cocq d'Armandville), door S. Kalff.

De Banier. 23 Dec. '27. Schetsen uit het leven van Ingwer Ludwig Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers (slot).

Economisch-Historisch Jaarboek

In het dezer dagen verschenen 13e deel een tweetal bijdragen van Dr. F. W. Stapel met betrekking op de administratie en boekhouding der Oost-Indische Compagnie. De eerste is getiteld: *Johannes Hudde over de balansen der O. I. C.*, waarvoor Dr. St. de stof vond in het bij historici bekende en voor hunne studiën vaak geraadpleegde handschift van den advocaat der Comp. Mr. Pieter van Dam: „Beschryvinge der O. I. C.", welk handschrift nu eindelijk in druk zal worden uitgegeven en wel in de reeks „Rijks Geschiedkundige Publicatien" [1]).

De tweede bijdrage handelt over *aandeelbewijzen der O. I. C.*, een belangrijk vraagstuk, waarop door de archief-onderzoekingen van Dr. St. een verrassend nieuw licht wordt geworpen.

De communisten op Nieuw-Guinea en de vóór 1920 gepens. militairen.

Den 18en Jan. seinde het Indische persbureau Aneta een telegram aan de Nederlandsche bladen, waaruit bleek dat de geïnterneerde communisten zich telegrafisch met klachten hadden gewend tot de Indische autoriteiten en tot de Tweede Kamer (zie ook het K. W. van 26 Jan., bl. 41).

Mevr. Henriette Roland Holst heeft deze gelegenheid aangegrepen het nog eens voor die verbannen communisten op te nemen in het orgaan van de Sectie Holland der Liga tegen imperialisme en koloniale overheersching, getiteld „Recht en Vrijheid" (Nr. van 28 Jan.).

Het bericht onthult voor haar de tragedie die zich afspeelt aan den Boven-Digoel. Ze ziet de geïnterneerden, ternauwernood meer in staat lijf en ziel bij elkaar te houden, nu de onderstand van regeeringswege werd verminderd. Zij ziet hun ellende, hun verzet, maar ze ziet óók, dat hun moreele kracht nog niet gebroken is.

„De geïnterneerden hebben kans gezien . . . om den „gordel des Doods" te doorbreken, die de autoriteiten rondom hen gespannen hadden. Hun

[1] Met de uitgave heeft zich belast gen. Dr. Stapel; het eerste deel (er zijn er in geheel zeven) zal binnenkort verschiinen.

woord heeft ons bereikt. Hun kreten van vertwi ling zijn in de openbaarheid gedrongen: wij we welk lot hen bedreigt en wat zij eischen.

Thans is het woord aan allen, die de interneer van politieke tegenstanders een monsterlijke wi keur achten en het instituut der exorbitante re ten beseffen een verkrachting van hun rechtsge te zijn. Het woord is aan de arbeidspers, aan socialistische en communistische Kamerleden; niet minder is het aan de leden van onze Liga, het Comité voor de ballingen, en van alle org saties die tegen het duldelooze onrecht wil strijden wat op Nieuw-Guinea geschiedt: *het la zaam laten verhongeren* van weerlooze gevan nen, wier zaak door géén rechtbank werd ond zocht en wier schuld nimmer bewezen is."

Met dit citaat is, dunkt ons, voldoende de a dacht gevestigd op de strekking van het artikel Mevr. Roland Holst.

En nu, als tegenstelling eene aanhaling uit Febr.-Nr. van „*Madjoe*", het maandbl. der oud- actie-dienende Ind. onderofficieren, waarin de H. Meijer nogmaals aandringt op het aflossen „eereschuld" aan de vóór 1920 gepensionneerde dische militairen.

„Wanneer wij thans vergelijkingen maken schen die vóór 1920 gep. Indische militairen en geïnterneerde communisten in Digoel en wij le dat deze laatsten *ruimer betaald* en *beter ge* worden dan het meerendeel der oud-onderoffi ren van vroeger, ja die communisten zelfs van beid worden vrijgesteld, terwijl men onze solda aldaar koeliewerk laat verrichten; dan rijpt bij de vraag of ze in Indië wel bij hun verstand want *dit schandaal* is wel het toppunt. Het zou ook niets te verwonderen zijn, als op 'n kwaden het meerendeel der gepensionneerde en gegage Indische oud-militairen communist werden, al het alleen maar om een *onbekommerden ou day* te hebben, al is het dan ook in Boven-Dig

De Indische Mercuur.

No. 5 (1 Febr. '28). Iets over veterinaire O heidsbemoeienis in Nederlandsch-Indië. Lez gehouden op 17 Jan. in het Koloniaal Instituu Amsterdam, door Dr. C. Bubberman (met a — De vooruitzichten van rubber, door J. N. Bur — Het honderjarig bestaan van de Javasche B Herdenking in Ned.-Indië. Viering te Amster (met portretten). — De Britsche rietsui industrie. — Kultuurberichten. — Kleine m deelingen. — Financieele berichten en versla zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — afd. Handelmuseum van het Koloniaal Insti geeft recente literatuur over economische on werpen, arbeidsvraagstukken, nijverheid, br stoffen en waterkracht, delfstoffen en meta geologie.

De Indische Culturen.

De redactie van dit te Soerabaja verschij veertiendaagsch tijdschr. is met een zeer bel wekkend Nieuwjaars-Nr. voor den dag geko ook wat betreft de fraaie illustreering. Uit rijken inhoud noemen we de volgende bijdra Over fetisch-klapperboomen, door Dr. F. W Hunger. — Uitheemsche en Indische geneeskr tige planten. Uitheemsch gedeelte, door Dr. Stange. Indisch gedeelte, door H. J. Wigman Eenige wenken voor de bestrijding van de luizenplaag in de Deli-tabak, door J. C. van Meer Mohr. — Malaria en de groote cultures, M. A. J. Kelling (slot). — Rami, cultuur en be king, door Dr. H. Grunwald.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

Hoofdzakelijke inhoud van No. 26 (24 Dec. Symbiose tusschen spin en mier. Een middel Helopeltis-bestrijding? — Eenige der belangri ziekten van het Indische pluimvee en hare be ding, door Dr. W. K. Picard. — De bestrijding de Loranthus. — Pijlgift, door Dr. Z. Kame (ontleend aan „De Natuur"). — De ontwikkeli stadia van den Inlandschen landbouw in ver met de plantaardige voeding in den Indis Archipel, door C. Lekkerkerker (ontleend aa Koloniaal Tijdschrift).

Landbouw. Tijdschr. der Ver. van Landbouw consulenten in N.-I.

Uit den inhoud van 3e jaarg. No. 6 (Dec. De ontwikkeling van de agrarische toestande Priangan (vervolg), door A. M. P. A. Schel — Over den stand van het vraagstuk der Oost sonvoorspelling op Java, door Dr. H. P. Berla

— Een nieuwe plaag aan Hoemapadi, door S. Leef-hans.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Dec.-afl. bevat o.m.: In memoriam C. F. Buy-en, 1e luitenant der Art.-Vliegenier (met portret). — Naar aanleiding van het artikel: „Over recru-eering, opleiding en organisatie", door J. H. en . A. Cox. — Vuurconcentraties en iets over het ebruik van Artillerie in legers met beperkte mid-elen (slot), door C. G. van Mourik. — Het kam-ioenschap dienstrijpaarden 1927, door F. van eeuwen. — Naar aanleiding van het artikel: Hoe oet H. T. L. op zeer laag vliegende vliegtuigen et geweren enz. geschoten worden? door O. J. L. ubeler. — Andir-Atamboea (vliegtocht), door . C. K. (met kaart). — De Indische defensie in en Volksraad, door T. B.

* * *

Regeeringsreglementen van Suriname en Cu-açao, benevens enkele andere wettelijke regelingen etreffende het bestuur dier overzeesche gewesten, itgegeven onder toezicht van Prof. Mr. Ph. leintjes (met subsidie van het Kon. Instituut oor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-ndië). (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Het sentiment in de koloniale politiek. Voor-racht (met gedachtenwisseling) van den heer nt. J. Lievegoed. (Indisch Genootschap. Ver-adering van 20 Jan. 1918).

De electrische Staatsspoorwegen in Ned.-Indië. oordracht, gehouden te Haarlem op 16 Nov. 1927, oor Dr. Ir. G. de Gelder. Met vele afbeeldingen. (De genieur, 28 Jan. '28).

's Lands Plantentuin Buitenzorg. (Arbeiten aus em Treub-Laboratorium). I. Die Kraterpflanzen avas in psysiologisch-ökologischer Beziehung, on Fr. C. von Faber. (Weltevreden, Landsdruk-erij).

De nieuwe onzekerheid over het lot der „Poe-ale Sanctie" in Indië, gewekt bij de behandeling den Volksraad van de jongste veranderingen in „Koelie-Ordonnantie-Sumatra's Oostkust", door rof. Mr. F. J. H. Cowan (slot). (Economisch-Sta-stische Berichten. 1 Febr. '28).

Raden Mas Noto Soeroto en zijn streven, door (Spectemur Agendo. Orgaan van den Bond van aagsche Gymnasiasten. 14 Jan. '28).

Statistisch overzicht van Sumatra- en Java-tabak, amengesteld door Dentz en Van der Breggen, akelaars te Amsterdam. Jaargang 1927. (Am-erdam, Druk „De Brakke Grond". Jan. 1928).

Rapport omtrent den toestand der pasars te edan. Eerste gedeelte. Met platen. (Medan, Octo-er 1927.

Nova Guinea. Uitkomsten der Nieuw-Guinea-xpedities, onder redactie van Dr. L. F. de Beau-rt, Dr. A. A. Pulle en Dr. L. Rutten. Deel XV. oölogie. Afl. 3. (Leiden, E. J. Brill).

H. E. Steinmetz †, door R(oessingh) v(an) terson). — De nieuwe Gouverneur van Suri-ame, Dr. A. A. L. Rutgers (met portret). Neer-ndia. Febr. '28).

Na vijftig jaren tropenarbeid. Een gemoedelijk aatje met een gemoedelijk man [nl. Ottolander], oor J. Koning (met portret). (Eigen Haard. 4 Fe-uari 1928).

Suriname.

In ons vorig nummer hadden wij het genoegen n mooi boek van den Oud-Gouverneur Staal aan kondigen. Van de hand van denzelfden schrij-r vinden wij nu in *„De Groene Amsterdammer"* n 4 Februari een buitengewoon belangwekkend tikel, onder het hoofd *„Suriname en Nederland"*. dit artikel, dat voortgezet zal worden, geeft de hrijver de slotsom van vele overdenkingen van n toestand van Suriname en van de wegen en iddelen om de mogelijkheid tot eindelijke, af-ende verbetering te openen. Die slotsom is: uriname wankelt, en het eenig, maar dan ook ingendst noodige: het te schoren door spoedige rsterking van het fundament, — versterking n het bedrijfsleven, met name van het grootland-ouwbedrijf. Suriname heeft in de allereerste plaats hoefte aan een stevigen economischen onder-grond: een uitgebreid, krachtig groot-landbouwbe-drijf. „Er moeten, om een Amsterdamsch beeld te gebruiken — met opzet ontleend aan Amster-dam, dat vroeger zoo heel veel van Suriname heeft genoten — palen in den grond!"

„Wie zal heien?"

Alvorens deze vraag te beantwoorden wijst de schrijver op de niet met succes bekroonde pogin-gen van het Suriname Studie Syndicaat en op het tot dusver zonder resultaat gebleven streven van den Ondernemersraad voor Suriname om het In-dische kapitaal aan te lokken.

„Den laatsten tijd wordt gehoord van een Duitsch consortorium; ernstig, zegt men, en kapitaalkrach-tig. Het is hartelijk te hopen; avonturiers kan Suriname niet gebruiken, die heeft het al veel te veel gehad. Gedegen vreemd kapitaal is er altijd welkom geheeten. Maar zal Nederland het nu we-zenlijk mogen verdragen, dat in dat bij uitstek Ne-derlandsch gebied, voor die oprecht nationaal-Nederlandsch voelende meerderheid der bevolking, alleen door vreemdelingen het werk van den opbouw zal worden volbracht?"...

Wij hebben in *„Het Koloniaal Weekblad"* er in den treure op gewezen dat, terwijl vreemdelingen groote ondernemingen in Suriname op touw zetten, het Nederlandsche en het Indische kapitaal afzij-dig blijft en vijf pooten aan een schaap verlangt, alvorens daar iets te ondernemen.

Welnu, als het geoorloofd is in een zoo ernstig betoog als van den oud-gouverneur, een vulgair beeld te gebruiken, zouden wij willen zeggen: de heer Staal wijst dien vijfden poot aan: de Regeering geve een rentegarantie aan ondernemers van een nieuw groot-landbouwbedrijf, dat gerugsteund is door ruim kapitaal, naar de beste eischen opgezet en in bekwame handen.

Dat zou een *daad* zijn.

Het jaarlijksch toekennen van een subsidie ter dekking van het te kort op de begrooting, bevredigt nòch Nederland, nòch Suriname. Dat zou nog vele jaren zoo kunnen voortduren.

Er moet een andere weg worden ingeslagen.

Wat zal de openbare behandeling van de Suri-naamsche begrooting in de Tweede Kamer op-leveren?

* * *

In een krachtig gesteld artikel in het *„Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur"* van 20 Januari komt Mr. Dr. C. F. Schoch op tegen het artikel *„Moderne Slavenhandel"* van Dr J. A. Vor der Hake in hetzelfde blad van 6 Januari, waarover wij het in ons vorig nummer hadden. Wij verwachten dat *„Het Volk"* en *„Voorwaarts"* nu ook het artikel van Mr. Schoch zullen vermel-den. Maar waar de heer Vor der Hake zegt ver-trouwen te hebben in zijn zegsman, handhaven wij onze meening dat het Gouvernement van Suriname een onderzoek moet instellen en de resultaten daar-van bekend maken.

* * *

„Het Algemeen Handelsblad" van 28 Januari schrijft:

„Op het eind van 1926 heeft de regeering een termijn van twee jaren vastgesteld, gedurende welken de ondernemingen, in Suriname gevestigd of aldaar op te richten, zekere faciliteiten zouden genieten, teneinde haar levensvatbaarheid te kun-nen vergrooten en de kolonie op die wijze tot bloei te brengen. Deze faciliteiten waren: het afzien van het vorderen van bijdragen van de planters in de immigratiekosten; de liquidatie der kosten van de landsvoorschotten, indertijd aan verschillende plan-tages verleend voor de teelt van bacoven voor ex-port; de afschaffing van de op die ondernemingen gevestigde grondrenten; de afschaffing der „ge-neeskundige belasting" en het overlaten van de medische zorg voor het personeel aan de planta-ges. Eén jaar van den vastgestelden termijn is thans verstreken.

Wij vernemen, dat verlenging van den termijn opnieuw met een jaar wordt overwogen. Zelfs wordt, in verband met den gunstigen invloed, dien deze faciliteiten thans reeds blijken te hebben ge-oefend, de mogelijkheid van onderzocht van regulari-seering der faciliteiten, zoodat zij steeds zullen blijven gelden. De besprekingen, welke in den loop van het jaar met de Italiaansche regeering waren geopend over de tewerkstelling van Italiaansche overtollige werkkrachten in Suriname, hebben uiteindelijk niet tot een gunstig resultaat gevoerd. Van die tewerkstelling zal dus niets komen."

* * *

Wij lezen in *„De Zaanlander"* van 28 Januari:

„Dinsdagmiddag werd de Noorderschool alhier bezocht door den heer Rijsenburg uit Suriname, die den leerlingen verschillende merkwaardigheden uit zijn geboorteland mededeelde, zooals over de bananen, apen, verscheurende dieren. Het spreekt van zelf, dat allen vol aandacht luisterden. De heer R. is 7 jaar in Suriname werkzaam geweest als onderwijzer en is een geboren Surinamer (geen blanke). Zijn ervaringen, toen hij voor het eerst in

Holland kwam en daar kennis maakte met het kli-maat, met de sneeuw en andere, gaven er de kin-deren een denkbeeld van, hoe groot verschil er bestaat tusschen onze West-Indische kolonie en het moederland."

* * *

Naar *„De Telegraaf"* van 3 Februari verneemt, is thans het vertrek van luitenant J. van Onlangs voor zijn vliegtocht naar West-Indië bepaald op Juli a.s. De voorbereidingen zijn zoo omvangrijk, dat de vlieger vóór dien tijd niet gereed zal kunnen zijn.

Generaal Snijders heeft zijne medewerking toe-gezegd.

Overwogen wordt om na het bereiken van West-Indië den tocht voort te zetten naar New-York.

Ter voorbereiding van de komst in Suriname van den vlieger, is een commissie samengesteld, welke bestaat uit den heer L. C. Preij, als voorzit-ter, J. de la Fuente, C. P. de Graaf, C. S. Loe, Mr. A. de Niet, P. Paijens, Radha Kishan, J. J. Six Dijkstra en Tjé Mail, als leden.

* * *

„Neerlandia" van deze maand schrijft zeer waar-deerend over den nieuwen Gouverneur, Dr. Rutgers en geeft daarbij diens portret.

* * *

Over den nieuwen Gouverneur schrijft „De West" o.m.:

„De keuze lijkt ons gelukkig. Waar de landbouw-belangen overheerschend zijn, is het o.i. goed ge-zien om de leiding toe te vertrouwen aan een des-kundige op dit gebied. Wij meenen te weten, dat de huidige gouverneur in dien zin geadviseerd heeft. Als oud-Deli man is ook goede samenwer-king met den Ondernemersraad van hem te ver-wachten.

Het is te hopen, dat de maatregelen, onder gou-verneur van Heemstra krachtig ingezet voor de ontwikkeling der kolonie, onder dr. Rutgers zullen worden voortgezet en tot een goed einde gebracht. Van de medewerking van het huidig Opperbestuur zijn wij verzekerd."

* * *

Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsont-werp tot wijziging van de Surinaamsche begrooting voor 1928.

Het eindcijfer der begrooting wordt met *f* 328.313.— verhoogd, waardoor het totaal der gezamenlijke uitgaven voor Suriname voor ge-noemd jaar wordt *f* 8.242.765.—.

De opbrengst der middelen tot dekking van de gewone uitgaven heeft 4.750.997.— bedragen d.i. *f* 423.876.— meer dan de raming, terwijl uit lee-ning *f* 612.711 werd verkregen.

De toegestane rijksbijdrage kan van *f* 2.947.331 worden verminderd tot *f* 2.879.057.—.

Curaçao.

Wijziging begrooting 1926.

Ingediend is een wetsontwerp tot wijziging van de Curaçaosche begrooting voor 1926. Het eind-cijfer wordt verhoogd met *f* 555.519 en gebracht op *f* 3.636.348.

In 1926 bedroegen de uitgaven *f* 3.636.348, de ontvangsten *f* 3.331.495, zoodat de middelen *f* 304.853 minder hebben opgebracht dan voor de bestrijding der uitgaven werd vereischt. Dienten-gevolge zal voor *f* 73.624 meer dan de toegestane som van *f* 231.229 een beroep op 's Rijks schatkist tot het sluitend maken van de onderhavige begroo-ting moeten worden gedaan. Deze overschrijding is in hoofdzaak het gevolg van de voor havenverbete-ringswerken te Willemstad gedane uitgaven. Het bedrag van *f* 73.624 zal te gelegener tijd worden aangevraagd.

De ontvangsten uit de gewone middelen waren, met inbegrip van een geschat bedrag van *f* 130.000 wegens verhoogde opbrengst van die middelen, geraamd op *f* 2.349.600. Zij hebben *f* 3.331.495, of *f* 981.895 meer dan de raming, opgebracht. Deze hoogere opbrengst is verkregen o.m. doordat boven de geraamde sommen hebben opgebracht: invoer-recht *f* 396.000, accijns op gedistilleerd *f* 231.000, loodsgelden *f* 150.000.

In hoogere mate nog dan in 1925 het geval is geweest, is de ruimere opbrengst der middelen toe

te schrijven aan den voortschrijdenden economischen vooruitgang van het eiland Curacao.

Begrooting 1928.

De commissie van rapporteurs heeft nog aan den minister gevraagd, of en waarom deze den inhoud der regeling van den politiedienst bij K. B. van 21 Nov. 1927, in het bijzonder artt. 2 en 4, in overeenstemming acht met art. 153 Rr., dat den procureur-generaal aanwijst als hoofd van de rechterlijke en administratieve politie.

Landwatervoorziening.

Bij besluit van den gouverneur is de heer R. J. Beaujon Jr. eervol ontslagen als gezaghebber der bovenwindsche eilanden en benoemd tot directeur van de landswatervoorziening.

Hertog Hendrik.

De gouverneur en Mevr. Brantjes hebben een ontvangst gegeven in verband met de aanwezigheid van het oorlogsschip. *La Union* verneemt, dat ongeveer 300 personen aanwezig waren. De *Amigoe* deelt mee, dat vooral de C.P.I.M. vertegenwoordigd was.

Weinig en weinig vast!

Het ministerie van koloniën roept op gegadigden voor de tijdelijke vervulling in Curaçao van de betrekking van rechterlijk ambtenaar, met kans om in 1929 tot lid van het hof van justitie te worden benoemd.

Van de bezoldiging wordt gezegd: *f* 7008.— 's jaars, waarbij komt een tijdelijke duurtebijslag in Curaçao van tien ten honderd van genoemde som, alsook gedurende vestiging op een der eilanden Curaçao of Aruba een nadere, mede tijdelijke, bijslag van 5 ten honderd voor een ongehuwde en van 15 ten honderd voor een gehuwde en een tijdelijke bijslag van *f* 120.— 's jaars voor elk kind, met dien verstande, dat de nadere bijslag en de kinderbijslag te zamen niet meer mogen bedragen dan 25 ten honderd van de bezoldiging en de som van *f* 900.— niet mogen te boven gaan.

De te benoemen persoon moet niet jonger dan 30 jaar zijn en ten minste 5 jaren practische ervaring hebben.

In aanmerking komen bij voorkeur leden of oudleden der Nederlandsche of Nederlandsch-Indische magistratuur.

De middelen.

Ook in het derde kwartaal 1927 vloeiden de middelen weer ruim; zij brachten ruim *f* 210.000.— meer op dan in het overeenkomstige tijdvak van 1926 en *f* 325.000.— meer dan het ¼ der raming voor 1927.

Vergelijkt men de eerste 9 maanden van 1927 (*f* 2.845.171.—) met dat tijdvak van 1926 (*f* 2.283.234.28), dan krijgt men een grootere opbrengst van *f* 560.000.— en *f* 825.000.— meer dan ¾ der raming.

In het derde kwartaal hebben, vergeleken met 1926, vooral meer opgebracht: invoerrecht *f* 48.000, gedistilleerd-accijns *f* 40.000.—, gebruiksbelasting *f* 8000.—, ontvangsten wegens kosten van dienstverleening bij den in-, door- en uitvoer van goederen *f* 8000.—, inkomsten van de posterij *f* 9500.—, opbrengst van de posten voor draadlooze telegrafie *f* 30.000.—, inkomsten van de Curaçaosche bank *f* 19.000.—, loodsgelden *f* 20.000.—.

La Union knoopt aan soortgelijke mededeelingen de opmerking vast, dat het, gelet op de gestadige vermeerdering der inkomsten, wel vreemd is dat het bestuur de belastingen wil verhoogen. Indien ieder jaar de opbrengst van alle landsinkomsten de raming met ongeveer een millioen overschrijdt, hoe is het dan mogelijk, dat die inkomsten niet voldoende zijn om alle mogelijke uitgaven te dekken, niet alleen de gewone, die jaarlijks terugkeeren, maar ook een evenredig deel der buitengewone uitgaven.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Het geslacht van Uytrecht.

Ongetwijfeld behoort de familie van Uytrecht tot de oudste Curaçaosche geslachten, uit Nederland afkomstig.

Gerrit van Uytrecht moet vóór 1682 op Curaçao gekomen zijn. Als sergeant legt hij onder gouverneur Van Erpecum verklaring af ten nadeele van den oud-gouverneur Van Liebergen. Bij den aanval van Cassart in 1713 trad hij op als commandeur van alle baaien in de West-divisie; hij trad toen weinig dapper op, zoodat de gouverneur Van Collen zich verontschuldigt, dat hij door zijn voorgangers (Jacob en Abraham Beck), dus tusschen 1703 en 1711, als zoodanig is benoemd. Aan de brandschatting moest hij Ps. 1200 bijdragen, wat op zekere welgesteldheid wijst.

Hij was geboortig uit Twello, in Gelderland, zooals de kerkelijke acte van zijn ondertrouw voor zijn tweede huwelijk, op 5 Augustus 1718 met Ebbetje Geerkens, wed. van Jan Paul George, geboren op Curaçao, aanwijst. Ook zijn eerste vrouw was waarschijnlijk een Curaçaosche, zij heette Clara Grootestam en Frans Grootestam komt in 1750 voor als eigenaar van Boessaalsche slaven, die na den slavenopstand van dat jaar een nieuwe poging waagden. Casper en Hendrik Grootestam komen ook voor. Jan Hendrik Geerkens, eerst assistent in dienst der compagnie, was van 1729 tot 1738 commandeur van Bonaire. In denzelfden tijd komen voor Anna, Jacob en Jacob Hendrik Geerkens. In 1714 leefde Clara Grootestam nog, want op 11 Mei van dat jaar komt zij als huwelijksgetuige voor. Elizabeth van Utrecht, geboortig van Curaçao, die 8 Maart 1715 in ondertrouw werd opgenomen met Jan Hendriksz. van Curaçao, was waarschijnlijk een dochter uit het eerste huwelijk van Gerrit van Uytrecht. Zijn weduwe komt in 1735 voor als eigenares van 120 slaven. In 1795 was C. L. van Uytrecht eigenaar van de plantage „De Knip" in de West-divisie. Hij had een zoon Willem. Een van de verdienstelijkste leden dezer familie was Casper Lodewijk van Uytrecht, geboren 28 Januari 1786 op Curaçao, zoon van Willem en van Catharina Striddels. Hij komt voor als lid van den raad van politie (1816), wn. raad-contrarolleur-generaal der financiën (1819—1821), hoofdontvanger (1820), kapitein-commandant van den landstorm in de Middel-, Oost- en West-divisiën, eindelijk als gezaghebber a.i. van 1842 tot 1844.

In eerste echt was hij gehuwd met Margaretha Legravan de Rochemant, die 3 Oct. 1822 overleed, en in tweeden echt met Maria Catharina Gravenhorst, weduwe van Louis Thiefry. Zijn dochter huwde in 1826 met den 2den kapitein der genie E. J. Eekhout.

Teenstra vermeldt van Uytrecht als wonende op de plantage Zeelandia achter het Schottegat.

Hij overleed op Curaçao 20 Juli 1862.

Uit den Verren Vreemde.

Nicaragua.

Er liggen alweer acht maanden achter ons sedert wij hier over de Amerikaansche politiek in Nicaragua spraken, in verband met de plannen voor een tweede kanaal, dat, door de Midden-Amerikaansche landengte heen, de twee oceanen, die Amerika bespoelen, zal verbinden. Uit het feit, dat de strijd nog geenszins volstreden is, al melden de Amerikaansche troepen overwinning op overwinning, spreekt duidelijk dat Washington zich voor een minder gemakkelijke taak gesteld vindt, dan 't had verwacht. Gemeld is nu dat El Chipoto gevallen is, en dit wordt als het laatste reduit genoemd van de verzetspartij, door de Amerikanen als rebellen betiteld, maar de energieke leider, generaal Sandino, is nog niet in onderwerping gekomen en hij geeft den strijd niet op, al kan hij voor eenigen tijd tot werken-in-stilte gedwongen zijn.

Reeds in 't begin van Januari meldden de Amerikaansche berichten, dat mariniers de positie om den El Chipotoberg zoo hadden versterkt, dat zij gereed waren tot den stormloop over te gaan. Vliegtuigen bestookten de sterkte, alsmede geïsoleerde groepen, die elders in het land den strijd vol hielden. Toen werd reeds daartegenover beweerd, dat de vermeestering niet mee zou vallen. De Amerikanen ondervinden veel last door de bezwaren, die de achterwaartsche verbindingen opwerpen, o.a. ook voor het vervoer van zieken en gewonden. De Amerikanen hadden reeds een troepenmacht van 2570 man in Nicaragua, een versterking van 500 man, met mitrailleurs en houwitsers, is nog gevolgd. De regentijd liep ten einde, in verband hiermede zijn de operaties weer krachtig hervat, en eindelijk kan nu als resultaat de inname van de stelling worden bericht.

Of de strijd uit is? Stellig niet. Niet in Nicaragua en niet in de Vereenigde Staten.

Sandino vindt in de moeilijk toegankelijke streken van zijn land wel een veilige schuilplaats. Zijn strijd is in Nicaragua populair. De regeering van Diaz durft niet in verzet te komen tegen de inmenging van Washington, maar deze wordt toch inderdaad door elk rechtgeaard Nicaraguaner verfoeid. Mochten de Amerikanen er echter al in slagen Sandino het verblijf in zijn land onmogelijk te maken, dan zullen de buurstaten hem wel niet uitwijzen. 't Staat vrijwel vast dat hij van buitenaf van wapens en geld wordt voorzien. De sympathie uit zich ook op andere wijzen, zoo kreeg de vlag van Nicaragua, bij het vlaggen-défilé ter pan-Amerikaansche conferentie in Havana (waarover de volgende week nader) een opvallend warme begroeting, in tegenwoordigheid nochtans van president Coolidge en zijn ministers, en hielden studenten te Buenos-Ayres openlijk een collecte tot steun van Sandino. Deze kan zich dus sterk voelen door de sympathie van binnen en van buiten.

Maar in de Vereenigde Staten zelf is de Nicaragua-politiek ook niet populair. Vele bladen, vooral democratische, leveren heftig commentaar, waarin aan Washington wordt verweten dat het Nicaragua behandelt alsof dit staatje onder N.-Amerikaansch protectoraat stond. Zij keuren het ook af dat die bewoners, welke flink genoeg zijn om tegen die inmenging op te komen, betiteld worden als rebel[…] ja zels als bandieten, terwijl bekend is dat Sa[…]no's volgelingen voor 'n groot aantal enthousi[…] intellectueelen, onder welke b.v. vele studenten, […] Vereenigingen, bonden, organisaties zenden pr[…]ten in. In Kamer van afgevaardigden en Se[…] spreken leden onbewimpeld hun afkeuring […] moties zijn zelfs geformuleerd om van verdere […] af te zien, of om een commissie van onderzoe[…] te stellen. Andere veroordeelen ook het gew[…] optreden, al meenen zij dat dit, nu men eenm[…] zoo ver gegaan is niet afgebroken mag wor[…] ja, noodgedwongen, nu zelfs, om den wille […] Amerika's prestige, flinker doorgezet moet wor[…]

Coolidge steekt niet onder stoelen en banken […] hij aan de Vereenigde Staten zooiets als een vo[…] of protectoraat over de Midden-Amerikaansche […] den toedenkt, maar hij wil daarbij de overtui[…] vestigen dat dit in het algemeen Amerikaansch […] lang noodig is. Ook ontkent Washington niet da[…] Nicaragua-politiek in verband staat met de kan[…] plannen, en dit wordt mede als een moderne[…] werking van de, in haar opzet eigenlijk heel besc[…] den, Monroe-formule ten beste gegeven. Amerika […] het er niet op laten aankomen of een Europe[…] land, Frankrijk of Engeland, b.v. het voor […] tweede doorgraving van de Midden-Amerikaan[…] landengte den loef zou kunnen afsteken.

't Verdient zeker volle aandacht dat Nicaragu[…] is van den Volkenbond. De machteloosheid van […] bond tegen het gewapend optreden binnen het […] bied van een zijner leden doet pijnlijk aan. Het […] de heeft zich al eens voorgedaan in China, waa[…] optreden zelfs plaats vond door de krijgsmachten […] medeleden van den V. B. In het V. B.-statuut is […] voorbehoud gemaakt voor handelingen, die in […] band met de Monroeleer staan, hierdoor kan W[…]ington zich zijnerzijds, en Genève zich eveneens […]nerzijds verontschuldigen, maar er spreekt dan […] weer uit, hoe de winst, waarop de V. B. mag bo[…] zich toch vrij wel bepaalt tot West- en Midden-E[…]pa, op Azië en Amerika heeft dit nog geen vat.

De groote vlootplannen van Washington w[…] ook op een voornemen van supremaite over de […] heele nieuwe wereld, en van stelling-nemen te[…] over de oude wereld, naar Oost en naar West.

Een Fransch-Amerikaansch arbitrage verdrag.

Dus toch eenig resultaat van de onderhandeli[…] ingezet onder de leuze: uitbannen van den oo[…]

Neen.

Men leze er nog eens op na wat wij in deze ru[…] schreven in *Het Kol. Wkbl.* van 20 Januari (blz[…] Wij schreven daar: „Frankrijk en Amerika ha[…] sedert 20 jaren een arbitrage-verdrag voor ge[…] geschillen, dit kan hernieuwd worden." Aan he[…] nu bereikt is is geen andere beteekenis van ver[…]strekking te geven.

Zelfs is 't niet tot een losse verklaring tegen […] oorlog van meerdere landen gekomen, 't is vr[…] bij 't „onderonsje" gebleven, zooals Washingto[…] Parijs dit in 1908 reeds hadden beklonken.

De ontvangst der commissie-Simon in Britsch-In[…]

Het blijft niet bij non-coöperation. Bij aankom[…] Bombay waren uitgebreide maatregelen getroffe[…] direct molest van Sir John Simon en zijn mede-c[…]missie te voorkomen. Op eenigszins slinksche […] heeft men de heeren van het schip in den trein […]bracht, waardoor zij, als bij verrassing, naa[…] hoofdstad Nieuw Dehli konden doorreizen.

Maar toch hebben alle getroffen maatregelen […] kunnen voorkomen dat de verwekte ontevreden[…] losbarstte. Er is tegen deze commissie van Enge[…] parlementsleden, die naar Britsch-Indië is geko[…] om zich een oordeel te vormen over wensche[…] wijzigingen in den status van Indië en om hie[…] officieel te rapporteeren, doch in welke comm[…] Indië zelf door *geen enkel lid* vertegenwoordig[…] een zóódanige animositeit gewekt, dat min of […] gewelddadige uitingen moesten worden verwac[…]

In Bombay, Madras, Calcutta zijn ongeregeldh[…] voorgekomen, waarbij dooden en gewonden g[…]len zijn.

De belhamels zijn meerendeels Hindoes.

Over dit emotie-vol gebeuren zullen wij nade[…]ker meer te melden krijgen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VOORDRACHT-INDISCHE KUNSTNIJVERHE[…]

Zaterdag 28 Januari j.l. was mevrouw G. van […]steyn-Tromp, de ijverige Voorzitster van „Boe[…] de gast van onze afdeeling, waar zij onze lede[…] ditmaal door het tot het maken eener wandelin[…] uitlokkende zonnige winterweer, niet in zoo'n gr[…] getale als anders ware opgekomen, op buitenge[…] prettige wijze onderhield.

Nadat onze Voorzitter, de Heer E. Roodhuyze[…] spreekster met een kort openingswoord had be[…] vertelde Mevr. van Beresteyn ons, aan de hand […] een prachtige reeks van lichtbeelden, een scha[…] wetenswaardigheden over Indische kunst en nijverheid.

Wij zagen de vlecht- en weefkunst van bijna geheel ed.-Indië voor ons op het doek geworpen, eene nstrijke opeenvolging van sierlijke motieven en verlei kleurnuances.

In de pauze stelde de spreekster ons in de gelegenid, om het door de lantaarn geprojecteerde te toetn aan de velerlei prachtige doeken en weefsels, elke zij op kunstvolle wijze had uitgestald op een fel en langs de wanden der zaal.

Na de thee kregen wij de graveerkunst en het drijferk op metaal te zien; koperen, zilveren en gouden orwerpen trokken onze aandacht, zoomede wapens in sierlijken vorm.

Met een woord vol waardeering dankte onze Voorter de spreekster voor hare belangwekkende en erzame voordracht en sloot de vergadering met een oord van opwekking om de Indische Tentoonstelng te Arnhem in de komende zomermaanden te bezoeken, waar den belangstellenden nog veel meer hoons wacht dan wij heden reeds hadden kunnen wonderen.

DE SECRETARIS.

Afdeeling Apeldoorn.

ERASIA-SUCCES.

Zaterdag 28 dezer trad in „Park-Tivoli" de Haaghe vereeniging „Eurasia" voor onze afdeeling op.

In Apeldoorn zijn we steeds eenigszins sceptisch stemd betreffende de kans van slagen ... doch ditnal was het succes schitterend. Ondanks revue en fhebberijtooneel-opvoeringen, die voorafgingen — en vele genoegens van Carnaval e.a., die nog volgen, as het bezoek zeer talrijk. Krachtig is door leden bestuur opgewekt dezen avond niet over te slaan het succes was daaraan evenredig in het kwadraat.

Het programma bestond uit: Opening door het banjoo; Krontjong muziek; de één-acter „Als de Mail mt" van Mevr. v. Zeggelen; een serimpi- en een lonodans met begeleiding van gamelan-instrumen door „Sekar Kedaton". Voordracht van Mevr. A. belofsen en Mr. K. Verboeket.

Hoe 't was? Lief, huiselijk, leuk, artistiek-verheven it vooral wat betreft den dans) vroolijk...., van aller goede eigenschappen zijn er te constateeren geweest dit gevarieerde, pakkend uitgevoerde programma. Er was contact tusschen spelers (c.q. speelsters) en bliek. En onvermoeid was de conferencier in de er het publiek vast te houden. Er was een bizonder ngename stemming en er is krachtig en herhaaldek geapplaudiseerd. 't Was voor menigeen, juist zoo de heer Verboeket het uitdrukte: „een verfrisschend d in Indische herinneringen".

Ik zal hier niet treden in een afzonderlijke waardeeg van elk der medewerkenden; zij waren ons allen er sympathiek. En dat hun prettig, beschaafd, hoogand en bescheiden optreden werkelijk zeer gewaarerd wordt, bleek wel uit het feit, dat tijdens den ond ons reeds kenbaar gemaakt werd, dat het geschap nog eens moest optreden ... en dat we daar et lang mede moesten wachten ..., terwijl tevens reeds ldoende garantie werd toegezegd...

Na afloop is nog eenige uren gedanst onder de flinke volhardend doorwerkende jazzband van de Padnders, werkelijk, dit groepje werkte in letterlijken n „krachtig" mede, ook zij hebben een pluim heusch rdiend!

En nu iets over onze verdere plannen.

Oorspronkelijk hadden we gedacht: eerst een lezing et lichtbeelden en daarna een filmavond (rubber palmolie) te organiseeren. Doch in den loop van n avond vernamen we dat „Njai Sonna", waarvan in het najaar een vertooning hadden willen geven, el eerder op het programma moest komen, door verk naar Indië van enkele der medespelers. Daardoor dden we ons de volgorde nu zóó gedacht: plm. 1 aart *de rubber* en *oliepalm-film;* eind April *Njai nna.*

Hoogstwaarschijnlijk volgen er dan nog een zeer inressante lezing met lichtbeelden en een filmavond. n en ander zal nog nader bekend gemaakt worden. Intusschen zijn er nog zes leden en eenige begunstirs bijgekomen en hopen we, dat deze toename nog blijven voortduren. Men vergete er niet op te wijzen, t er voor de nieuwe leden nog heel wat te genieten zijn. Niet alleen in onze eigen afdeeling, doch ook or de gezelschapsreizen naar de I. T. A. Ook daarer volgen t.g.t. nadere mededeelingen.

De Secretaris.

J. C. BAARS.

N.B. Aan sommige leden: U gelieve Uw contributie o mogelijk vóór 15 Februari te gireeren aan J. C. ars: *No. 93038!*

Afdeeling 's-Gravenhage.

„RANDA BAGOES".

Op den 1en Februari had in het Trianon-Theater de emière plaats van het dramatisch tooneelspel in 3 drijven uit het Indische Officiersleven, getiteld landa Bagoes" (De mooie Weduwe).

Deze vertooning werd gegeven onder de auspiciën n de Afdeeling 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost West", waarbij het geheele bestuur uitgenoodigd s, terwijl ook de Minister Koningsberger, de oudbuverneur-Generaal Fock, de gecommitteerde voor lische zaken met hunne dames, Generaal Snijders en le andere autoriteiten de voorstelling met hun tegenordigheid vereerden.

Reeds bij het binnentreden van het Theater kwam Indische sfeer ons tegemoet, daar Boeatan de hall aakvol versierd had, terwijl in de zaal, welke geheel zet was, krontjong-muziek ten gehoore werd geacht.

Als gast van het ensemble Jan C. de Vos Jr. trad ien Vermeulen op, die haar moeilijke rol met toeiding en overtuiging speelde. Jan C de Vos Jr. vervulde de hoofdrol als luitenant op uitnemende wijze, terwijl de rol van Maurits Parser als Toon zeer verdienstelijk gespeeld werd; hij had dan ook wel een zeer dankbare rol. Ook de overige medespelers en speelsters hebben zich op een voortreffelijke wijze van hun taak gekweten, zoodat het geheel een groot succes oogstte. Alle medespelenden werden dan ook rijk met bloemen gehuldigd, waaronder een zeer fraai bloemstuk van de Afdeeling der Vereeniging „Oost en West", hetwelk zeer op prijs werd gesteld.

Het stuk heeft een voortreffelijken indruk achtergelaten en mag voor de Directie van het Trianon-Theater uitstekend geslaagd heeten; het kan dan ook in alle opzichten ten zeerste worden aanbevolen.

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering op Zaterdag 25 Februari 1928, des namiddags 3 uur in het Gebouw Heulstraat 17.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen van de Jaarlijksche Alg. Vergadering op 29 Januari 1927.
3. Rekening en Verantwoording over 1927 van den Penningmeester.
4. Verslag van de Commissie van Vertificatie.
5. Begrooting voor 1928.
6. Jaarverslag 1927 van den Secretaris.
7. Benoeming leden Commissie van Verificatie.
8. Verkiezing Bestuursleden. Aan de beurt van aftreden zijn Dr. H. D. Benjamins, J. C. Baudoin en Jhr. Mr. J. M. M. van Asch van Wijck die zich herkiesbaar stellen.
9. Benoeming van afgevaardigden en plaatsvervangende voor de aanstaande Jaarlijksche Alg. Vergadering der Vereeniging.
10. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

JAV. TOONEEL EN DANS.

De heer *Raden Mas Jodjana* zal voor de afd. Haarlem, uitsluitend voor de leden dier afdeeling met introductie, op *Donderdag 23 Febr.* een *lezing* houden over *Javaansch tooneel en dans met Lichtbeelden.* Na afloop der lezing zal spreker eenige Javaansche dans-gebaren demonstreeren en uitleggen.

Afdeeling Nijmegen.

FILMVOORSTELLILNGEN.

Rubber- en Oliepalmfilm van de „Internationale Vereeniging voor de Rubber- en andere Cultures", opgenomen door den heer Willy Mullens, in het Olympia-Theater, Lange Burchtstraat, op *Zaterdag 11 Februari 1928*, aanvang 's namiddags drie uur precies, einde ongeveer vijf uur.

Op *vertoon* van de *lidmaatschapskaart 1928* worden aan de contrôle van het Olympia-Theater aan de *Leden twee* vrije toegangskaarten en aan de *Begunstigers één* kaart uitgereikt.

Niet-leden van O. en W. toegang tegen gewone matinée-prijzen.

In de *tweede helft* van *Maart* een *Voordracht met Lichtbeelden* over de „Verrichtingen van 't Ned.-Indische leger". Naam van den spreker, plaats en datum worden voor de Leden nader bekend gemaakt in het Koloniaal Weekblad; Begunstigers ontvangen daaromtrent een nadere kennisgeving.

In de maand *April* zeer waarschijnlijk nog een *Film* over „Den bouw van en het leven in Indische steden" en bij genoegzame deelname nog een *„Indischen avond"* door „Eurasia".

HET AFD. BESTUUR.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

HET SCHOOLMUSEUM.

Op Woensdag 11 Januari werd in het Gebouw van de Volksuniversiteit, Nieuwe Gracht 41, het zgn. „Schoolmuseum" heropend. Het „Schoolmuseum" in Utrecht, Museum ten dienste van 't Onderwijs, is een door onderwijzers begonnen poging om zich wegwijs te maken in al het nieuwe, dat op onderwijsgebied verschijnt.

Vooral is er een groote collectie boeken en atlassen, die voor alle leden ter inzage zijn. Bovendien is er wat plant- en dierkunde-materiaal en was er wat materiaal over Oost- en West-Indië. Dit laatste is eenigszins aangevuld door de welwillendheid van het Koloniaal Instituut te Amsterdam. Voor opstelling en etiketteering is door het Bestuur van 't Schoolmuseum de hulp gevraagd van 't bestuur van de Afd. Utrecht van „Oost en West". De Suriname-afdeeling is nog niet op orde; de Indische wel, d.w.z. wat er is, is bijna alles geëtiketteerd, maar van enkele dingen kenden wij zelf de namen niet; en bovendien moeten we erkennen, dat er nog héél veel van 't allereerst noodige ontbreekt. Elken Woensdagmiddag van 2—3 uur is er voorloopig een bestuurslid van „Oost en West" aanwezig om leergierige onderwijzers en eventueel door de onderwijzers gezonden schoolkinderen uitleggingen te geven. Wij verwachten geen drukken toeloop; dat er in Januari in 3 middagen haast 50 personen geweest waren, vinden we al reusachtig véél.

De belangstelling voor Indië moet in Utrecht ncg gewekt worden; het is een verheugend feit, dat er enkele schoolmenschen reeds wakker zijn! Willen de afdeelingsleden ons helpen? Kan men op Woensdagmiddagen tusschen 2 en 3 uur eens aankomen? Heeft iemand eenig materiaal te missen? Wil men eens critiek op onze etiketteering geven? Wil men op den duur vrienden en kennissen eens meebrengen?

OCEANOGRAPHISCHE EXPEDITIE.

Op Vrijdag 27 Januari heeft de heer Van Riel, chef van de Afdeeling Oceanografie van 't Meteorologisch Instituut een (reeds in dit blad aangekondigde) voordracht met lichtbeelden gehouden over: *Een oceanografische expeditie in de zeeën van Ned. Oost-Indië.* Deze spreker sprak voor leden en genoodigden van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap en van de Maatschappij ter bevordering van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche Koloniën.

Het stemt ons afdeelingsbestuur dankbaar, dat wij voor onze leden toegangskaarten voor deze lezing konden krijgen.

De heer Van Riel besprak de redenen waarom het wenschelijk werd geacht deze expeditie in onze Indische wateren te houden, hij besprak de onderzoekingen die er gedaan zouden worden en verklaarde met behulp van lantaarnplaten de ingenieuse instrumenten, die worden gebruikt voor de dieploodingen, voor het nemen van watermonsters op groote diepten, voor het meten van temperaturen enz. Verder wees hij op de zeer groote onkosten voor schip, bemanning, instrumenten en wetenschappelijke staf, voor zoo'n expeditie noodig.

Hij noemde de beide vereenigingen, den Staat, het Indisch Gouvernement en den particulieren steun, die de fondsen had bijeengebracht. Voor de talrijke aanwezigen was het meeste waarschijnlijk volkomen onbekend. Oceanografie is een weinig bekende wetenschap en men weet hier te lande niet hoeveel moeite en geld daarvoor besteed moet worden.

De voordracht werd als Inleiding tot de berichten, die mettertijd van de expeditie zullen komen, zeer gewaardeerd.

Aan het slot bedankte een bestuurslid van beide Vereenigingen den heer Van Riel voor de moeite, die hij had genomen. Dit bestuurslid wees nog eens op de plichten, die wij als kolonisators hebben in ons groote Indische rijk. Hij prees de particulieren in Holland, die door rijke giften de expeditie helpen tot stand komen en drong er bij de Utrechtenaren op aan, de eer van hun stad hoog te houden en dus aan zulke algemeen-koloniale belangen mee te helpen met bijdragen.

C. J. RUTTEN,

Ondervoorzitster afd. Utrecht.

1 Februari 1928.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie te 's-Gravenhage brengt het volgende onder Uwe aandacht:

BESPOEDIGING VAN TELEGRAMMAEN NAAR DE MOLUKKEN.

Ten behoeve van het Binnenlandsch Bestuur zijn vanwege het Indische Gouvernement op een aantal afgelegen plaatsen radio-ontvangstations opgericht, die meerendeels ook voor publiek verkeer zijn opengesteld.

Met medewerking van de Indische Administratie is thans bereikt, dat, zonder verhooging van prijs, ook particuliere telegrammen uit Nederland langs dezen weg naar de bedoelde plaatsen kunnen worden verzonden, waardoor een aanzienlijke bespoediging wordt verkregen in de overkomst van die berichten, welke anders gedeeltelijk per post hunne bestemming moeten bereiken.

Radiotelegrafische verzending geschiedt op risico van den *geadresseerde*, die schriftelijk bij het voor uitseining aangewezen telegraafkantoor het verzoek daartoe moet hebben gedaan. Voorts moeten de telegrammen in het adres den naam dragen van den radio-ontvangpost van bestemming, gevolgd door dien van het telegraafkantoor van radiotelegrafische uitseining.

De volgende ontvangposten zijn voor dit doel opengesteld: Amahai, Kisar (Wonreli), Fakfak, Laboeha (Batjan), Larat, Namlea, Piroe, Sanana, Saumlaki, Toeal, Tobelo en Weda; voor al deze posten geschiedt de uitzending door het telegraafkantoor te *Amboina.*

Van de op vorenstaande wijze overgebrachte telegrammen wordt den geadresseerde per eerste gelegenheid een afschrift per post toegezonden.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending van onderwijzeressen naar Nederl.-Indië.

Ter plaatsing als onderwijzeres 2de klasse bij het openbaar lager onderwijs (Europeesch, Hollandsch-Inlandsch en Hollandsch-Chineesch) in Nederlandsch-Indië, kunnen ongehuwde onderwijzeressen, in het bezit van de hoofdakte, worden uitgezonden, Leeftijdsgrens 45 jaar.

Blijkens *Ind. Stbl.* 1925, No. 43 (Staat C 11), is aan de betrekking van onderwijzeres 2de klasse eene aanvangsbezoldiging verbonden van *f* 280 's maands, welke na één jaar dienst kan worden verhoogd

tot	....	295	's maands,
na 2 jaar dienst tot	......	„ 310	„
„ 3 „ „ „	......	„ 330	„
„ 4 „ „ „	......	„ 350	„
„ 7 „ „ „	......	„ 400	„
„ 10 „ „ „	......	„ 450	„
„ 13 „ „ „	......	„ 525	„
„ 15 „ „ „	......	„ 600	„
„ 19 „ „ „	......	„ 675	„
„ 22 „ „ „	......	„ 750	„

Bij benoeming tot onderwijzeres 1ste klasse bedraagt de bezoldiging *f* 50 's maands meer.

Voor de berekening van de bezoldiging worden de dienstjaren bij het onderwijs buiten de keerkringen doorgebracht, tot een maximum van 10 jaar voor 9/10 in rekening gebracht.

De bezoldiging van een onderwijzeres 2de klasse geplaatst bij het M.U.L.O., wordt met *f* 100 verhoogd.

De plaatsing van de onderwijzeressen wordt in Indië geregeld door den Directeur van Onderwijs en Eeredienst. De standplaats wordt bij aankomst medegedeeld.

De bezoldiging gaat in met den eersten van de maand, volgende op die, waarin de betrekking in Indië wordt aanvaard.

Aan de uitzending is voorts verbonden:

a. vrije overtocht;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten en eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping en voortdurende tot in Indië de activiteitsbezoldiging ingaat (deze voorloopige bezoldiging wordt in Indië uitbetaald);

een en ander volgens de op het tijdstip van uitzending daaromtrent bestaande bepalingen.

Thans wordt overtocht verleend in de eerste klasse, terwijl de vergoedingen bedoeld sub *b* thans geregeld zijn als volgt:

bij eene bezoldiging van:	eene voorloopige bezoldiging van:	uitrustingskosten ten bedrage van:
f 280 en *f* 295 's maands	*f* 150 's maands	*f* 1100
f 310 tot *f* 400 's maands	*f* 200 's maands	*f* 1200
f 400 's maands en meer	*f* 250 's maands	*f* 1200

De bezoldiging van de uitgezonden onderwijzeressen is onderworpen aan eene korting van 2 ten 100 ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en 2½ ten 100 voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch Indië. Bovendien is aan dit fonds als buitengewone contributie verschuldigd bij indiensttreding eene halve maand bezoldiging en bij vermeerdering van bezoldiging het bedrag van die vermeerdering over eene halve maand.

Na 20 jaar dienst wordt, indien de 45-jarige leeftijd is bereikt, recht op *normaal* pensioen verkregen (3 van den pensioensgrondslag), Nederlandsche di jaren kunnen daarbij voor de helft in rekening den gebracht.

De uit te zenden onderwijzeressen zijn krachten bepalingen van het Koninklijk besluit van 17 De ber 1921, No. 15 (*Staatsblad* No. 1355) verplicht deswege aan haar of te haren behoeve, van Lands voldane gelden wegens overtocht naar Nederland Indië, tegemoetkoming in de kosten van uitrus zoomede alle andere aan haar in verband met terbeschikkingstelling van Landswege toegelegde den (met uitzondering van genoten bezoldigin hetgeen daarmede is gelijk te stellen), berekend het bepaalde in artikel I, alinea's 3 en 4, van meld Koninklijk besluit, onverwijld in 's Lands terug te storten, ingeval zij niet binnen den haar te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrek de reis derwaarts moedwillig afbreken of om a redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebr buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij den uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel bi vijf jaren na hare aankomst in Nederlandsch-I uit 's Lands dienst worden ontslagen.

Vóór hun vertrek worden de uit te zenden onde zeressen onderworpen aan een geneeskundig o zoek, in te stellen door den Geneeskundigen Raad het Departement van Koloniën, gevestigd te 's venhage.

Zij, die voor uitzending op den aangewezen v aanmerking wenschen te komen, moeten zich bij zegeld verzoekschrift tot de Afdeeling B, Eerste reau, van het Commissariaat voor Indische Zake het Departement van Koloniën wenden, onder legging van:

1. hare akten van bekwaamheid;
2. hare geboorteakte;
3. een bewijs van goed maatschappelijk gedra gegeven door den burgemeester harer woonplaat
4. eene uitvoerige opgave van haar diensttij het onderwijs hier te lande.

's-Gravenhage, Januari 1928.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Febr. 1928.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

K. Tadema, p.a. familie A. J. van Steenbergen, Zijpendaalscheweg 1B, Arnhem. *f* 5 .... den heer W. Meijer te Den Haag.

A. J. G. Metz, Apeldoorn, Zwaanspreng. *f* 5.
H. J. Boeken Jzn., Directeur v. d. Middenstandsbank, Apeldoorn, Bas Backerlaan 11. *f* 5.
J. Mooy, Huize „Dennenhorst", Apeldoorn, Soerensche Weg 89. *f* 5.
Mr. Dr. H. S. Veldman, Voorzitter v. d. Raad van Arbeid, Apeldoorn, Hoofdstraat 220. *f* 5.
H. G. C. Windt, Apeldoorn, van Hasseltlaan 20. *f* 5.
Ir. D. Bloemsma, Rijkstuinbouwconsulent, Voorzitter v. d. Volksunivers., Apeldoorn, 2de Beukenlaan 15. *f* 5.
J. G. van der Sterren, Kapitein Inf. N.-I. L., Apeldoorn, Korte Nieuwstraat. *f* 5.
} Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.

H. Allirol, Apeldoorn, 't Loo, Koningstraat 31. *f* 5..... Eigen aanmelding.

J. Brüchner, Directeur v. d. Geldersche Credietvereeniging, Apeldoorn, Prinsenlaan 7. *f* 5 .... Eigen aanmelding.

D. Abma, Leeraar a. d. Kweekschool voor onderwijzers, Nijmegen, Hatertsche Weg 99. *f* 5 den heer W. E. Noordman te Nijmegen.

Mevr. G. Admiraal-Loonstijn, Tehuis voor Vrouwen, Gerard Noodstraat, Nijmegen. *f* 5.
Mevrouw A. Naar-Halfkide, Barbarossastr. 103, Nijmegen. *f* 5.
} Mejuffrouw B. Prinsen te Nijmegen.

F. W. des Tombe, Den Haag, Plein 1813 No. 3. *f* 5... Secretaris Afd. Den Haag.

J. Lameyn, Oud O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Iep-laan No. 53. *f* 5 .... Mevrouw M. Naessens te Den Haag.

G. P. Rodenburg, Cand. Ind. Ond. te Oldebroek (Gelderland) *f* 5 .... Administrateur „Oost en West".

Nieuwe Begunstigers:

W. G. van Rijn, Oud Gezagvoerder K.P.M., Apeldoorn, van Swietenlaan 4.
Mevrouw B. Leich-Oosterbroek, Apeldoorn, Hoofdstraat 157. ....
} Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.

Mevrouw A. H. van Vreeningen-Kuypers, Apeldoorn, Zwolsche Weg 20. den heer G. Lokhorst te Apeldoorn.

Mejuffrouw L. Kranich, Nijmegen, Groenestraat 44. Eigen aanmelding.

Contributieverhooging:

Dr. W. C. Kersbergen, Zeist, Wilhelminalaan 16, van: *f* 2.50 op *f* 5.

Afschrijven:

R. M. A. P. Ariodinoto, Regent v. Cheribon (overleden).

Adresveranderingen:

J. Th. W. de Stoovelaar, van: Amsterdam, Amstelveensche Weg 988, naar: Boskkoop, Pens. Neuf. *f* 5.

C. Hooykaas, Drs. Indonesische taal en letterkunde, van: Oegstgeest, p.a. Dr. A. H. Oort, naar: Leiden, Oude Singel 72.

Dr. J. G. C. Vriens, Utrecht, van: Hugo de Grootstraat 8, naar: Heerenstraat 39.

Mr. F. J. M. Bartels, van: Voorburg, Princes Mariannelaan 31, naar: Den Haag, Postbox 205.

C. J. Evers, Gep. Architect B.O.W., van: Den Larixlaan 69, naar: Malang, Poste Restante.

H. A. van Leeuwen, Stationscommies 1ste kl. S.S. Den Haag, van: Slingelandtstraat 127, naar: Ba p.a. Hoofdkantoor S.S.

G. O. V. Mallien, Ass.-Resident, van: Den Haag, belstraat 38, naar: Weltevreden, Mampangw

Mr. J. Prins, Adm. Ambt. B.B., geplaatst in de dentie Palembang.